

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 3 - 2010 - ÅRGANG 122

Olso^k og norsk katolsk identitet s. 26

OLSOKPROSEJONEN 1929, VERDALSØRA FOTO: OKBs ARKIV

- Da skandalene kom til Norge s. 3
- Kronikk: Sølbat og overgrep s. 6
- Kvinnen som kan svare på alt s. 8
- Bærekraftig bistand s. 24
- Familien feiret s. 30
- Mye graving på Lunden s. 39

**Formidleren
Benedikt** s. 12

Sølibatet på anklagebenken

De siste månedene har vi fått stadig flere og rystende detaljer om seksualforbrytelser begått av Kirkens menn – menn som i teorien skulle leve i sølibat. Da er det nærliggende å skyldte på sølibatet – like nærliggende som det er feil.

BISKOP BERNT EIDSVIG har gjengitt en av sine erfaringer med norsk presse som en slags "god dag, mann-økseskaft"-samtale der journalistenes utgangspunkt var at det var flere overgrep i Den katolske kirke enn ellers og at dette skyldes sølibatet. Når dette ligger bak spørsmålsstillingen, blir det vanskelig å gi riktige svar. Heldigvis var dette ikke hele sannheten om den norske pressedekningen, og heldigvis er det til dels kommet frem andre stemmer i debatten, også fra fagfolk. Hva vi vet og ikke vet om sølibat og overgrep, er tema for en faglig solid kronikk i dette nummeret av *St. Olav*.

Likevel er det ingen dristig gjetning å tro at myten om at sølibatet er skyld i overgrepsskandalene, har solid tilslutning i folkedypet. En slik oppfatning er naturlig i en tid hvor sterke samfunnskrefter signaliserer at det eneste sunne og selvsagte er å ikke nekte seg noe som helst.

Men hva slags ekteskapssyn har de som tenker slik? Alternativet til sølibatet etter katolsk oppfatning er jo ikke fritt å følge hver eneste seksuelle impuls, det er et liv i ekteskap. Og som alle ektemenn vet: Familielivet krever også sin mann, det er ingen terapiinstitusjon. I familien må man av og til underkaste seg jernhard disiplin for at alt skal gå rundt, særlig når man har små barn. Med all respekt for mine preste- og klostervenner: De småbarnsforeldrene jeg kjenner, har et tøffere program! Det er derfor man trygt kan si med pave Benedikt XVI's ord til Famaliekongressen i Jönköping at fungerende familier er "en skole i dydene". Satt på spissen i forhold til skandalene: Hvor mange av disse

overgriperne ville blitt gode ektemenn og fedre?

DET ER DE SAMME EGENSKAPENE som skal til for å gjøre en mann til en god far og ektemann som til en god prest: Ansvarsfølelse, kjærlighet, trofasthet, respekt, evne til å gi seg selv til andre og evne til selvkontroll – også på det seksuelle området. Det dreier seg kort sagt om evnen til å ha likeverdige relasjoner. Misbruksrelasjoner er alt annet enn likeverdige. Det er nettopp de ovennevnte egenskapene det skorter på hos mennesker med overgrepsadferd, enten de finnes i familiene eller i presterollen.

Til syvende og sist dreier det seg om maktmisbruk. Det er ikke til å komme forbi at katolske prester (akkurat som fedre) er i en autoritetsposisjon. Slik er det, og slik skal det være. Men det innebærer visse farer. Det er derfor klokt i utdanning, veiledning og videreutdanning av prester å se nærmere på hvordan de utøver/vil utøve sin autoritet. Like tydelig som evnen til å leve seksuelt avholdende, bør evnen til å leve sin preste-tjeneste nettopp som *tjeneste* tematiseres. De som tiltrekkes av presterollen som en maktarena, må lukes ut.

HVA SÅ MED SØLIBATET? Er det ingen grunn til å diskutere det? Jo. I likhet med alle ordninger i Kirken som ikke gjelder åpenbaringsinnholdet, kan det være nyttig med jevne mellomrom å tenke etter: Hva er vitsen med denne tradisjonen? Fører den Kirken nærmere Kristus? Lever vi den på en måte som er i samsvar med intensjonen, eller burde vi gjort noe annerledes? Er det kanskje innebygde farer i en slik tradisjon?

For at denne type diskusjoner skal være fruktbare, er det imidlertid avgjørende at de ikke blir styrt av øyeblikkets opphetede polemikk. Det er også viktig å ha noen historiske fakta på plass. For sølibatets del er det sikkert at det ikke er konstituerende for presterollen. Det har alltid vært gifte prester i Kirken. Men det er betydelig uenighet blant forskerne om hvor utbredt det var i den tidlige kirke og hvor stor forskjellen var på øst og vest. Siste ord er langt fra sagt her, men myten om at sølibatet kom svært sent og var et rent vestlig fenomen,

holder ikke. En sølibatsdisiplin finnes i samtlige gamle kirker, i en eller annen versjon. Felles for alle var at gjengifte av prester eller diakoner som var blitt enkemenn, ikke forekom. Gifte menn kunne motta ordinasjon, men viede menn kunne ikke gifte seg. Slik er det i de østlige kirker i dag. Da Johannes Paul II gjorde et unntak i latinsk ritus og tillot permanente diakoner som var enkemenn, å gifte seg på nytt, førte det faktisk til en del hevede ortodokse øyenbryn.

SKAL MAN VURDERE SØLIBATET, bør man se på hva slags kvaliteter flere gifte prester kunne tilføre, kvaliteter som ville berike Kirken. Kanskje økt sensitivitet i forhold til barns situasjon kunne være en av dem? Det kunne også være et botemiddel for den ensomheten mange prester uvegerlig føler. På den annen side må man ta i betraktning om ikke sølibatet nettopp i vår tid er et ekstra sterkt (og nødvendig?) tegn og også belastningen det er å forene to livsformer som i følge katolsk forståelse er rike – og krevende – nok til å fylle et menneskes liv.

En slik fordypning kan gi bedre innsikt i både sølibatet og ekteskapet. Men da må ikke overgriperne legges premissene.

Heidi H. Øyma

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgis av:
Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 3. 2010, årgang 122 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 03
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05 • Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:
Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:
Kristine Dingstad (KD), Sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
Per Einar Odden (PEO)

Fast medarbeider:
Gunnar Wicklund Hansen (GWH)

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:
Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Grafisk utforming: Peter Bjerke

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 36 900

Redaksjonsslutt: 7.06.2010

Gaver til Broen fra utlandet:
Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Dyrekjøpt erfaring

Kirken i Norge ble i vår rystet i grunnvolene etter bekjentgjørelsen av at tidligere biskop Müller av Trondheim har gjort seg skyldig i seksuelt overgrep mot et barn for rundt 20 år siden. Fremst i rekken av dem som måtte møte de sterke reaksjonene både internt og eksternt, sto biskop Bernt Eidsvig, som i kjølvannet av avsløringene opplevde et mediepress uten sidestykke i norsk katolsk kirkehistorie. St. Olav tok en prat med biskop Eidsvig etter at den verste stormen hadde lagt seg.

Hvordan var det for deg å oppleve at en kollega har forgrepet seg på et barn?

– Det er, også etter de siste måneders erfaring, vanskelig for meg å forestille meg at noen – uavhengig av posisjon og anseelse – kan gjøre noe slikt. Og det er forferdelig å måtte fastslå at overgrep på barn er et samfunnsproblem som er vidt forgrenet. En biskop har imidlertid et særskilt ansvar, og svik på et slikt punkt gjør ham uegnet til å være hyrde. En ting her er risikoen for nye overgrep, en annen er den følelsesmessige umodenhet som er den eneste forklaring på seksuelle overgrep mot barn. Jesu ord om «den som forfører en av disse mine minste små» er en advarsel til alle generasjoner og personer, men særlig til dem som har ansvar i Kirken. Det er «de minste» som bærer på dette i sin sjel hele livet, mange ganger så tungt at et overgrep rammer følelseslivet og evnen til menneskelig nærhet for alltid.

Hvordan har dette vært for presteskapet i Norge generelt og Trondheim stift spesielt?

– Dette har vært tunge dager. Vi føler skam alle sammen. Motsetningen mellom prestenes høye kall

og det noen geistlige har gjort seg skyldig i, er enorm. Og vi forandrer vår væremåte i forhold til barn, fordi vi er redde for å misforstås. Her har nok alle geistlige mistet sin uskyld på grunn av andres handlinger, og det gjør vondt.

Hvordan har legfolk reagert?

– Jeg var svært bekymret for legfolkets reaksjoner, men ser at jeg hadde liten grunn til det. En første observasjon de fleste steder var at messebesøket ble bedre; det har vært noe flere utmeldelser enn vanlig (43 i perioden 7. april til 3. mai, mot 24 i samme periode i fjor), men også flere nyregistrerte og flere som ønsker å konvertere. Mitt inntrykk er at mange har tatt stilling til sin kirketilhørighet på ny og bekrefter at de vil forbli katolikker, og bli bedre katolikker. En av årets konfirmanter sa – med tilslutning fra flere – at hun med Den Hellige Ånds hjelp ville gjøre sitt for at Kirken igjen blir like vakker på innsiden som den er på utsiden. Jeg stiller meg solidarisk med henne.

– På den annen side er de fleste av våre troende dypt rystet over svik fra enkelte geistliges side, og det er en riktig reaksjon. Våre troende har rett til å vente at prester og ordensfolk lever ut fra de løfter de har avlagt. Jeg legger også merke til at legfolket støtter sine prester, ber for dem og forsøker å hjelpe dem gjennom den krise vi gjennomlever.

Mediepresset rundt saken har vært enormt, og du har selv måttet stå i fremste rekke. Hvordan har du opplevd dette?

– Jeg hadde nok heller frontet andre saker, men det er min plikt og mitt ansvar å svare på alle spørsmål, relevante som misforståtte, si klart ifra hva som er galt og rett, og beholde motet igjennom det hele.

– I de første dagene var en stor del av spørsmålene og medieoppslagene ellers preget av moralisering, delvis på falsk grunnlag. Mange mente at jeg hadde plikt til å fortelle hva jeg visste, mens taushetsplikten – også ut fra norsk lov – pålegger meg å hemmeligholde det den fornærmede hadde fortalt meg. Mange journalis-

Faksimilie av et av presseoppslagene

ter var nok skuffet over at han ikke rykket ut med sin historie, og brukte anledningen til å kritisere Kirken. Den såkalte avvergelsesparagrafen forplikter alle til å innrapportere alvorlige planlagte og pågående forbrytelser de får rede på til politiet, ikke 20 år gamle forhold. Ellers er prester, advokater og leger underlagt taushetsplikten.

– Jeg har grunn til å takke svært mange for forbønn og støtte. Mange skrev oppmuntrende mail og brev, ikke bare tkatolikker. Jeg må også tilføye at jeg opplevde mange journalister som svært medmenneskelige og støttende, selv om det de skrev kunne være kritisk.

Ville det ikke vært bedre for alle parter om man hadde fortalt sannheten om Müllers avgang med en gang?

– Rutinene må nok bearbejdes. Det ville ha vært adskillig enklere og barmhjertigere for alle som har vært involvert, Müller inkludert, om den kompetente kirkelige myndighet hadde oppgitt hele den riktige grunn. Vi hadde vært spart for mange negative spekulasjoner og kunne ha balansert fremstillingen med å belyse melde – og taushetsplikt, foreldelse osv. Allikevel må jeg minne om at fornærmede ikke ønsket å bli kjent eller at årsaken til Müllers avgang skulle bli det. Det ville ha vært umulig å angi

grunnen til Müllers avgang uten å gi media spor. Det viste seg jo at det ikke tok lang tid før hans identitet ble kjent av de mest pågående. Han opplevde deres tilnærmelser som truende og traumatiske.

Når en sak som dette dukker opp, melder det seg gjerne flere mennesker som har opplevd overgrep i kirkelig sammenheng – så også her. Hva tenker du rundt de nye sakene som er meldt til Fagetisk Råd etter avsløringene om biskop Müller?

– Det er på mange måter de eldste sakene som har gjort dypest inntrykk på meg: Mennesker som gjennom årtier har båret på og tiet med det som skjedde med dem. Det er forferdelig å forestille seg at barns tillit misbrukes så ødeleggende. Konsekvensene preger mange av dem livet ut. Det er bare en ting jeg kan si dem, jeg ber om tilgivelse for en kirkeledelse som ikke har passet godt nok på og som ikke har forstått – i noen tilfeller, villet forstå – hva som er skjedd med dem. Med støtte av hele Kirken i Norge vil jeg gi dem løfte om at vi har lært av de triste historier de har

fortalt oss. Hvis vi kan forhindre gjentagelse, skal vi ikke spare oss for noen anstrengelser. De som eventuelt ennå ikke har vært i kontakt med Fagetisk Råd eller fått hjelp andre steder, vil jeg oppfordre til å ta kontakt. Det er mulig å lindre skade. Enhver som forteller oss hva som er skjedd med dem, vil dessuten hjelpe oss med det forebyggende arbeide.

I bølgen av medieoppmerksomhet kom det også opp en anklage mot p. Pollestad, selv om dette ikke gjaldt en mindreårig?

– Anklagen var at han hadde foregrepet seg på en daværende pretestudent. Saken ble etterforsket av kirkelige instanser, og pretestudenten, nåværende prest i bispedømmet, ble trodd. Mange har i denne prosessen spurt hva jeg personlig mener om dette. Til det vil jeg si at jeg har full tillit til p. Voith, som hevder seg utsatt, uten at jeg kan kommentere detaljer i saken. Ingen av de involverte har ønsket dette voldsomme mediefokuset, og det har klart vært en belastning for dem begge.

Saken førte til mange spekulasjoner, blant annet om konflikter og personmotsetninger?

– Pater Pollestad tilhører en orden som ikke er underlagt biskopen, og det er hans ordensforesatte som bestemmer hvor han skal arbeide. Det er ikke tvil om at det har vært konflikter mellom ham og andre prester i bispedømmet. Jeg var ikke i Norge i de årene dette var mest problematisk, og er derfor ikke noe godt vitne. Mitt inntrykk er at Pollestad er og vil være en prest på utradisjonelle premisser. Han har oppnådd adskilleg med det. I kraft av sin formidler-evne og sterke personlighet åpnet han mange dører, både for personer som hadde stått Kirken fjernt og for Kirken selv. Mange av hans kolleger opplevde ham nok som et «enmannsforetagende», og savnet normal kollegialitet fra hans side. Hans oversettelse av dikt som blir forstått som homoerotiske, tjente vel heller ikke fordragelighetens sak. Pollestad er en uavhengig sjel på godt og ondt, for å si det forsiktig, og han trenger stor plass. For tiden tror jeg ikke Kirken i Norge kan tilby ham så stor plass

Fakta om Müller-saken

KARDINAL WILLIAM LEVADA, prefekt for Vatikanets Troskongregasjon, ga den 6. april 2010 biskop Eidsvig i oppdrag å meddele at Den hellige stol i slutten av januar 2009 ble gjort kjent med en anklage mot biskop Georg Müller av Trondheim om seksuelt misbruk av mindreårig. Da Müller ble konfrontert med anklagen, innrømmet han forholdet, og hans avskjedssøknad ble innvilget omgående. Müller har benektet at det er flere forhold, og ingen andre fornærmede har meldt seg til kirkelig eller rettslig instans.

Troskongregasjonen opplyste videre at sakens detaljer ikke har vært offentliggjort etter ønske fra den fornærmede, som i dag er godt over myndighetsalder. Kongregasjonen ba om at vedkommendes ønske om å forbli anonym ble respektert, et ønske som også senere ble bekreftet og formidlet via den utsattes kontaktperson, p. Sigurd Markussen.

– Et lite lyspunkt midt oppi fortvilelsen vi alle føler i dag, er at Den hellige stol i tilfellet med Müller handlet raskt, kontant og med umiddelbar virkning da saken ble meldt, uttalte biskop Eidsvig samme dag.

Bakgrunnen for at offentliggjøringen kom nettopp denne dag, var at Adresseavisen varslet å kjenne til saken og aktet å trykke den.

Kirken ble i kjølvannet av offentliggjøringen kritisert i mediene for ikke å ha offentliggjort den egentlige årsak til Müllers avgang. Biskop Eidsvig imøtegikk dette ved pressekonferansen i Mariagården den 9. april:

– Om offeret i denne sak vil jeg si at han er godt voksen, intelligent og i stand til å gjøre rede for seg når han ønsker det. Han har snakket til oss under den forutsetning at det interne forum respekteres. Han har opplevd å bli sveket av en av Kirkens menn. Vil noen av dere i fullt alvor si at han skal oppleve det en gang til?

Troskongregasjonen opplyste videre at det er nuntiatoret i Stockholm som har håndtert saken på vegne av Den hellige stol og blant annet fikk i oppdrag å etterforske sakens forhold til norsk strafferett. Den fornærmede selv hadde ingen ønske om å melde saken til politiet, men valgte i samarbeid med sin kontaktperson å stille til avhør i kjølvannet av den massive medieoppmerksomheten saken fikk. Til sammen skal 13 personer ha blitt avhørt. Statsadvokaten konkluderte med henleggelse på grunn av foreldelse. Overgrepet ble vurdert som brudd på Straffelovens paragraf 212 andre ledd, med en strafferamme på tre år og en foreldelsesfrist på fem.

Selv om forholdet er foreldet etter norsk lov, gjelder fremdeles den indrekirkelige justis. Derfor ble Müller umiddelbart avsatt. Han har siden sin avgang gjennomgått terapi i Roma og har ingen biskoppelig eller pastoral oppgave.

som han har behov for, men det foreligger heller ikke noen henvendelse fra hans orden om oppgaver her.

– Jeg må imidlertid presisere at selv om Pollestad har vært kontroversiell, er det ikke på grunn av personmotsetninger at han i 2005 forlot Norge.

Er det noe i denne prosessen etter Müller-saken vi som kirke burde ha gjort annerledes – og kan vi lære noe av denne prosessen?

– Vi må bearbeide det vi har lært både om overgrepssaker og mediehåndtering, men det ville være for tidlig å gå i detalj nå. Det er en dyrekjøpt erfaring vi har gjort, og jeg vil sammen med dem som har ansvar og erfaring i bispedømmet bruke all den tid som er nødvendig for å kunne besvare ditt spørsmål ordentlig. Jeg takker informasjonstjenestens medarbeidere og de prester som måtte ta de strieste tårner; en særskilt takk til p. Sigurd Markussen som var den fornærmedes sjelesørger og kontaktmann og ofte i media, og p. Pål Bratbak og Andreas Dingstad som var i ildlinjen kontinuerlig.

Det er en erfaring disse prestene og informasjonstjenesten har vokst på, men det kan gjøre vondt å vokse.

Har du noen strategi med tanke på forebygging?

– Strategien må nok bearbeides kontinuerlig. Jeg ser at Fagetisk Råd behandler de sakene som er kommet inn med innsikt og klokskap, og jeg ser at dette har vært en belastning for dem uten at det på noen måte har gått ut over innsatsviljen. Jeg har et berettiget håp om at de vil komme med konkrete forslag til utdanning av prestene, deres formasjon og fag som pastoralpsykologi. Vi vil også trekke på andre, eksterne aktører som kan tilby den kompetansen vi behøver.

– Jeg vil avslutningsvis forsikre de troende om at ingen som er troverdig anklaget for misbruk av mindreårige vil få tildelt pastoralt ansvar av meg.

KD

Via biskop Eidsvig kom den utsatte den 29. april med den følgende uttalelse på www.katolsk.no:

Jeg vil med dette takke Kirken, biskop Bernt Eidsvig, p. Sigurd Markussen og psykolog Huan Nguyen, familien og nære for å ha hjulpet meg med å overvinne en vanskelig livssituasjon. Jeg vil også oppfordre de av dere som har opplevd overgrep om å ta kontakt med Kirken med deres historier; slik jeg har erfart vil dere både bli sett og hørt og ikke minst få hjelp til å komme videre med livet.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste

Fagetisk råds arbeid

Fagetisk Råd er den instans som i henhold til Oslo katolske bispedømmes (og fra 29. mars 2010 også Trondheim stifts) **Beredskapsplan** – Prosedyrer når kirkelig medarbeider er mistenkt for eller har gjort seg skyldig i seksuelle overgrep og grenseoverskridende seksuell adferd har

ansvar for behandling av innkomne anklager om seksuelle overgrep eller grenseoverskridende seksuell atferd begått av kirkelige medarbeidere i Oslo katolske bispedømme – og fra 29. mars d.å. også Trondheim katolske stift.

Rådet opplyste i en pressemelding den 28. april at de fleste av sakene som er meldt inn i kjølvannet av Müller-saken, gjelder forhold langt tilbake i tid. Alvorlighetsgraden i sakene varierer fra grovere former for overgrep til det som kan betegnes som grenseoverskridende atferd. Noen av henvendelsene har karakter av bekymringsmeldinger.

I en pressemelding heter det: *I flere av sakene er den anklagede avdød og vil derfor ikke kunne politianmeldes. En avdød gjerningsmann betyr imidlertid ikke at Kirken ikke har et ansvar for å forsøke å lege den skade som er skjedd. Mange har båret en tung historie, som har preget deres liv. Fagetisk Råd er takknemlig for den tillit som er vist oss ved at folk har*

Oslo katolske bispedømmes kontaktpersoner:

Lindie Landmark;
Feiringgt. 11, 2003 Lillestrøm;
tlf. 63 81 30 48 / 412 02 865;
Lindie.Landmark@katolsk.no

P. Arne Marco Kirsebom;
Akersveien 12, 0177 Oslo;
tlf. 22 98 21 65 /
arne.kirsebom@katolsk.no

Medlemmer i Fagetisk Råd er:

Rønnaug Aaberg Andresen
(leder, jurist); J. R. Wilhelmsens
vei 19, 1386 Asker; 66 78 12 29
/ 66 90 27 10;
Ronnaug.Aaberg.Andresen@katolsk.no

Huan Nguyen (psykolog)

P. Erik Ruud

KI – Katolsk Informasjonstjeneste

funnet mot til å fortelle sin historie. Disse historiene berører oss dypt. I de tilfeller hvor det er mulig, vil Kirken forsøke å tilby hjelp og støtte, i henhold til den enkeltes ønske og behov.

Alle henvendelser til Fagetisk Råd behandles konfidensielt, dersom ikke annet er ønsket av en utsatt.

Hele pressemeldingen fra Fagetisk Råd, med en kort redegjørelse for de nye meldte sakers karakter, kan leses på www.katolsk.no.

Fagetisk Råd oppfordrer fortsatt den som måtte ha opplysninger om at overgrep kan ha forekommet, eller er bekymret for at noen de kjenner har vært utsatt for betenkelige hendelser i kirkelig sammenheng, til å ta kontakt med en av kontaktpersonene for slike meldinger. Disse vil igjen legge saken frem for Fagetisk Råd, etter avtale med varsler.

St. Olav vil senere komme tilbake med mer informasjon om Fagetisk råd og deres arbeid. ■

Wibecke Brun er dr.philos., førsteamanuensis i kognitiv psykologi, UiB, medlem i Den norske Kirke.

Svein Larsen er dr.philos., professor i generell psykologi, UiB, medlem i St. Paul menighet, Bergen.

Skaper selvvalgt

sølibat pedofile?

Den katolske kirke er i en slags krise. De ulykkelige hendelsene som er kommet for dagen påsken 2010, påvirker oss alle; de fleste av oss sørger, vi tier. Det er kanskje ikke så mye vi kan bidra med, verken til trøst for ofrene eller til støtte for dem, hvor mye vi enn ønsket å gjøre begge deler. Men ikke alle tier.

FORUTEN JOURNALISTER OG SKRIBENTER, har noen sosiologer og psykologer også blitt inspirert og brukt anledningen til å ytre seg. Som representant for gruppen journalister/skribenter framstår Astrid Gunnestad i NRKs Ukeshutt (10.04.10) og mener at sølibatet i seg selv bidrar til overgrep, og at Kirken må gjøre noe med de mange «sprengkåte prester som kaster seg over unge gutter» (sic!). Hun mener også at geistlighetens motstand mot å oppheve sølibatet skyldes at det er «så forferdelig mange homofile prester i Den katolske kirke» – noe hun nevner to ganger i programmet. Det er tenkelig at Gunnestad kan ha blitt stimulert til og funnet støtte for sine synspunkter i kjønnsforsker og sosiologiprofessor Eva Lundgrens uttalelser til Nettavisen (8.4.2010). Der hevder hun at det «er et homososialt miljø i den katolske kirken, og [at] det homososiale miljø blir fort homoerotisk».

Manglende dokumentasjon og faglighet

Verken Gunnestad eller Lundgren bygger sine påstander på empiriske undersøkelser eller samfunnsfaglige teorier. For Gunnestad er ikke det et nevneverdig problem utover spørsmålet om folkeskikk, hun er ikke fagperson. Men det representerer et åpenbart problem at sosiologiprofessoren Lundgren får bringe til torg slike meningsløse bløffer under skinn av faglighet. Det samme kan sies om psykologene Thore Langfelt og Frode Thuen. Langfelt hevder i NRKs Dagsnytt18 (7.4.2010) at katolske prester blir overgripere fordi de lever i sølibat! Dette oppsiktsvekkende synspunktet fikk dagen etter radikal støtte fra Frode Thuen, som ikke bare hevder at sølibatære prester blir overgripere, men i tillegg at de blir pedofile: «Katolske prester som nekter seg sex, er på kollisjonskurs med naturen. Da er det lett å ta ut driftene på små barn» (Bergensavisen 8.4.2010). Å påstå at det selvvalgte sølibatet er naturstridig og leder til pedofile overgrep, er like dumt som å hevde at andre som ikke har et aktivt seksualliv, blir pedofile eller overgripere. Alle som har levd alene eller uten et aktivt seksualliv over en periode, vet selvsagt at disse påstandene er det rene tøv.

Årsakene til pedofili er svært lite kjent eller dokumentert. Det er derfor urovekkende at fagpersoner kan antyde slike årsaksmekanismer uten noe som helst empirisk belegg. I tillegg er det å framstå som fagperson og offentlig å fremme påstander det ikke er vitenskapelig belegg for, i strid med fage-

Årsakene til pedofili er svært lite kjent eller dokumentert. Det er derfor urovekkende at fagpersoner kan antyde slike årsaksmekanismer uten noe som helst empirisk belegg.

tiske normer. Før man i den aktuelle saken kan påstå noe med faglig tyngde, bør tre betingelser oppfylles. Man må for det første kunne redegjøre for hvilke psykologiske mekanismer det er som fører til at *potensielle* overgripere blir til *faktiske* overgripere. For det andre er det et krav at man må ha en teori om hvilke mekanismer det er som gjør at folk som frivillig (eller ufri-villig) lever i sølibat, blir pedofile. Sist, men ikke minst, bør slike som Langfelt og Thuen legge fram undersøkel-

ser som viser frekvens av overgrep utført av personer som tilhører ulike grupper (f.eks. prester / familiefedre / enslige menn / barnevernsmedarbeidere / lærere / psykologer). Etter å ha oppfylt disse tre punktene, kunne man på et vitenskapelig grunnlag uttalt seg om hvilke grupper de potensielle overgriperne finnes i, og om hvor det er størst risiko for å bli utsatt for seksuelle overgrep, relativt sett.

Foreliggende studier

Så vidt vi har kunnet bringe på det rene, foreligger det ikke komparative undersøkelser om hvilke grupper som har høye og lave frekvenser av seksuelle overgripere. Men det finnes undersøkelser av forekomst av seksuelle overgrep. Selv om slik forskning er metodisk problematisk, antyder slike studier gjerne at mellom 5 og 25 prosent av befolkningen har vært utsatt for overgrep, med lavere tall for gutter enn for jenter (MacMillan et al., 1997; Bolen & Scannapieco, 1999; Freyd et al, 2005; Smith, Rengifo & Vollman, 2008).

En studie (Terry, 2008) anslo at omlag 4 % av katolske prester/diakoner i USA over de siste 50 årene hadde blitt *anklaget* for overgrep mot mindreårige (dvs. under 18 år). Det overraskende med den senere tids mediefokus i tankene, er imidlertid at dette tallet sannsynligvis er lavere enn det man finner i den mannlige befolkningen generelt. Her er det estimert at ca. 8 % har vært involvert i overgrep mot mindreårige (< 18) i

en eller annen form i samme periode (se for eksempel Plante, 2010). Det er med andre ord svært lite sannsynlig at sølibatet som sådant påvirker folk til å bli overgripere – og det er helt usannsynlig at sølibatet er årsaken til utviklingen av pedofili.

Selvsagt kan det være mørketall, men er mørketallet «gedigent», slik Eva Lundgren mener (Aftenposten 13.04)? Mener hun også at mørketallet er større innenfor enn utenfor

Kirken? Vi forstår rett og slett ikke hvordan Lundgren har fått kunnskap om mørketallets størrelse – er ikke mørketall noe man ikke vet noe om? På den annen side mener vi å skimte en slags «mørketallene sosiologi». Helt uten empirisk belegg mener vi dette kanskje handler om at noen med egeninteresse påberoper seg store mørketall.

Det er også grunn til å tro at for studier av overgrep vil svartilbøyeligheten være større for personer som faktisk har vært utsatt for overgrep, enn for

Vi vet fra andre deler av psykologien at forhold som maktrelasjon, tilgjengelighet og anledning skaper mulige situasjoner for ugjerninger.

folk flest. Folk som opplever problemet som mindre relevant, vil være mindre tilbøyelig til å delta. Hvordan en svarer på spørsmål om overgrep, er også avhengig av hvem som spør. Galesic og Tourangeau rapporterte for eksempel i 2007 at arbeidstakere som trodde de ble spurt av en feministgruppe, oftere rapporterte seksuell trakassering i sin nåværende jobb, enn folk som trodde de ble spurt av en nøytral forskningsinstitusjon. Det å fastslå mørketallenes størrelse (og innhold) er derfor meget vanskelig.

Kan overgrep forebygges?

Det er lite dokumentert hvilke metoder som er mest effektive for å forebygge overgrep (Terry & Ackerman, 2008), men i prinsippet kan tiltakene rettes mot den potensielle overgriperen, eller mot overgrepet. Den første strategien fokuserer på personfaktorer, for eksempel i forhold til seleksjon til geistlige stillinger og holdningsskapende innhold i utdanningen av kirkelige medarbeidere. Vi vet fra andre deler av psykologien at forhold som maktrelasjon, tilgjengelighet og anledning skaper mulige situasjoner for ugjerninger. Den andre strategien handler derfor om å tilrettelegge det daglige kirkelige liv på en slik måte at situasjoner hvor overgrep er mulig, identifiseres og endres. Eksempelvis kan man øke risikoen (for å bli tatt) ved å sikre at barn bare har tilgang til skriftestolen på visse tider – og at det alltid skal være andre voksne til stede i kirken på disse

tidene. Å «øke risikoen» kan derfor minke sannsynligheten for overgrep. Zhong og medarbeidere (2010) mente at «gode lamper er det beste politi» – fordi deres resultater viste at den illusoriske anonymiteten som mørke gir, bidrar til å fremme atferd som, – bokstavelig talt «ikke tåler dagens lys».

Nødvendigheten av åpenhet

Vi mener selvsagt at Kirken bør legge seg flat i saker som gjelder overgrep begått av Kirkens menn, noe både bispedømmets informasjonsansvarlige og biskop Bernt Eidsvig har gjort

ved flere anledninger. Det er viktig at det ikke er overgriperne som beskyttes, men ofrene. Her er det å ønske at Kirken tar lærdom av de erfaringer som nå gjøres.

Det er etter vårt syn, og åpenbart også etter Kirkens mening, svært ille at overgriperne beskyttes og at systemer bidrar til å tie overgrep i hjel. Samtidig tyder vår egen gjennomgang av publikasjoner på feltet på at Den katolske kirke kanskje er blant de mer åpne organisasjonene i forhold til overgrepssaker – Kirken har selv satt i gang undersøkelser og resultatene er publisert i vitenskapelige tidsskrifter og i åpent tilgjengelige rapporter (USCCB, 2004). Dette er slett ikke tilfelle med alle organisasjoner som har vært under lupen i forbindelse med overgrepssaker mot barn og mindreårige (Smith *et al.*, 2008).

Behovet for faglig edruelighet

Fra et fagetisk ståsted er det for oss som psykologer også viktig å understreke at fagpersoner bør utvise en viss edruelighet når de uttaler seg til media, samt at det de sier må ha et minimum av empirisk belegg. Uten slikt belegg bør fagfolk ikke uttale seg – eller i det minste være svært forsiktige med hvilke konklusjoner som trekkes. Lundgrens, og ikke minst Thuen og Langfelts, uttalelser har i stor grad bidratt til å underminere deres egen troverdighet. Det er ille for dem og pinlig for mange samfunnsvitere og psykologer. Men det er selv-

sagt for intet å regne mot de lidelser som er påført barn i overgrepssaker. Det vet vi i alle fall med sikkerhet.

Referanser

Aftenposten (13.04.2010). *La de små barn komme*. Lastet ned fra <http://www.aftenposten.no/mening/kronikker/article3604175.ece>

Bergnavisen (08.04.2010). *Sølibat er naturstridig*. Lastet ned fra: <http://www.ba.no/nyheter/article5059032.ece>

Bolen, R.M., & Scannapieco, M. (1999). Prevalence of child sexual abuse: A corrective meta-analysis. *Social Service Review*, 73, 281–313.

Freyd, J., Putnam, F.W., Lyon, T.D., Becker-Blease, K.A., Cheit, R.E., Siegel, N.B. & Pezdek, K. (2005). The science of sexual abuse. *Science*, 308, 501.

Galesic, M., & Tourangeau, R. (2007) What is sexual harassment? It depends on who asks! Framing effects on survey responses. *Applied Cognitive Psychology*, 21, 189–202.

McMillan, H.L., Fleming, J.E., Trocme, N., Boyle, M., Wong, M., Racine, Y.A., Beardslee, W.R., & Offord, D.R. (1998). Prevalence of child physical and sexual abuse in the community. *Journal of the American Medical Association*, 278, 131–135.

Nettavisen (08.04.2010). *Det homososiale miljø blir fort homoerotisk – Sosiologiprofessor Eva Lundgren mener den katolske kirken trenger flere kvinner*, lastet ned fra: <http://www.nettavisen.no/nyheter/article2876461.ece>.

Plante, T. (2010). *A perspective on clergy sexual abuse*, lastet ned 13.4.2010 fra: <http://www.psychwww.com/psyrelig/plante.html>.

Smith, M.L., Rengifo, A.F., & Vollman, B.K. (2008). Trajectories of abuse and disclosure – Child sexual abuse by Catholic priests. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 570–582.

Terry, K.J. (2008). The nature and scope of child sexual abuse in the Catholic Church. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 549–569.

Terry, K.J., & Ackerman, A. (2008). Child sexual abuse in the Catholic Church – how situational crime prevention strategies can help create safe environments. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 643–657.

USCCB (United States Conference of Catholic Bishops) (2004). *The Nature and Scope of the Problem of Sexual Abuse of Minors by Catholic Priests and Deacons in the United States A Research Study Conducted by the John Jay College of Criminal Justice* (lastet ned 14.4.2010 fra: <http://www.usccb.org/nrb/johnjaystudy/>).

Zhong, C.-B., Bohns, V.K., & Gino, F. (2010). Good lamps are the best police: Darkness increases dishonesty and self-interested behavior. *Psychological Science*, 21, 311–314.

Endringer i Olsok-informasjonen

Det er noen endringer i forhold til Olsok-informasjonen som står i St. Olav nummer 2:

Påmeldingsfristen til spelet og buss til Stiklestad: 30. juni
Priser

Spelet om Heilag Olav 25. juli (på Stiklestad):

Voksne: 320,- Barn 4–14 år: 180,- Honnør: 320,-

Sodd (middag) i Borggården: kr 265,- pr. pers.

Klostertur 26. juli: kr 420,- pr. pers.

Buss fra St. Olav kirke til Verdal/Stiklestad; retur til Trondheim etter spelet: kr 200,- pr. pers.

Se fullt program på katolsk.no/i.St.Olav nummer 2.

– Vi vekker tillit og vilje til å hjelpe hverandre

Av Margareta Tumidajewicz

Bispedømmets avdeling for nasjonal-sjelesorg har iverksatt flere tiltak med støtte fra Integrasjons- og Mangfoldsdirektoratet. Siste skudd på stammen er Jolanta Gluksman, som er ansatt i en prosjektstilling ved avdelingen for å utarbeide et kursopplegg i samfunnskunnskap for polske kvinner med barn.

OVER TID har frivillige i ulike menigheter i bispedømmet arbeidet på ulike måter for å støtte opp om nyankomne innvandrere i deres første tid i Norge. Jolantas arbeid kommer i tillegg til deres innsats og til rekken av informasjonsmøter om ulike tema i menighetene.

Hvordan ble denne ideen til?

– Den omfattende arbeidsinnvandring fra Polen har ført til en økning i familiegjenforeninger. Det er stadig flere menn som søker å gjenforenes med sin kone og sine barn fra hjemlandet etter å ha gjort seg kjent med forholdene i Norge. I de nye familiene er det ofte en utfordring å utvikle nettverk og styrke sin samfunnsdeltakelse. Mennene som har vært her lengst, har som regel en stabil sosial og økonomisk situasjon i rollen som arbeidstakere. For deres familier som ankommer senere, er situasjonen imidlertid annerledes. Deres barn har rett til skolegang eller barnehage der de ofte får hjelp av tospråklige assistenter eller morsmålslærere i integreringsprosessen. Mødrene, derimot, faller utenfor mottakelsesapparatet og blir ofte en sårbar gruppe. Språket er den største utfordringen.

– Økonomien til en nyankommet familie består som oftest av én inntekt i begynnelsen. Det tillater sjelden finansiering av norsk kurs, som kan

Jolanta Gluksman

være svært kostbare. Uten tilstrekkelige norsk- og samfunnskunnskaper begrenses kvinnenes muligheter til å følge opp sine barn – leksehjelp blir vanskelig, det er tungt å forstå informasjon fra skolen, og delta på konferansetimer eller andre aktiviteter som er viktige for integreringen. Utfordringene kan være et hinder for aktiv deltakelse i samfunnet. Det ville jeg gjøre noe med.

Du har gjennomført to kurs allerede?

– Høsten 2008 fikk jeg aksept av de polske prestene for å gjennomføre et prosjekt med undervisning i norsk og samfunnsfag for polske kvinner i St. Olav menighet i Oslo. Undervisningen ble lagt over åtte uker til søndag etter de polske messene, med mate-

Når språk og samfunnskunnskap blir en barriere, er terskelen inn til Kirken den som er lavest å krysse.

riale tilpasset målgruppen. Kurset var svært vellykket – med enorm interesse og svært godt oppmøte gjennom hele kursperioden. Dette prosjektet la grunnlaget for å etablere en utvidet ordning med hjelp fra Nasjonalsjelesorgen.

– Det neste kurset gikk høsten 2009, med sterkere vekt på veiledning i samfunnet. Det var lettere tilgang på fullstendig informasjon på flere språk. Integrasjons- og Mangfoldsdirektoratets utgivelse «Ny i Norge» ble distribuert gjennom menighetene. Boken ble brukt, i både polsk og norsk versjon, som viktig informasjonskilde

for kurset. Denne arbeidsmetoden resulterte også i effektiv tilegnelse av fagterminologi.

– I tillegg ble det lagt vekt på bevisstgjøring omkring kulturforskjeller og kommunikasjon på tvers av kulturer. Dette aspektet ved kurset viste seg å være svært nyttig og spennende for mange. Kvinnene har generelt høy utdanning, men har et stort behov for veiledning i samfunnsstrukturer og familierelatert problematikk på norsk – herunder samfunnsnormer innen barneoppdragelse, og tilnærming til utdanning og fritid.

– Når man hjelper mødrene, hjelper man også hele familien. Det er ikke lett å flytte til et annet land. Spesielt for barn. Gjennom å styrke mødrene og de unge i den første fasen legger vi et godt grunnlag for Kirken senere. Vi vekker en tillit og en vilje til å hjelpe hverandre. Det er viktig når man bygger en kirke.

I tillegg til å drive kurs i større eller mindre skala, har flere menigheter også frivillige som tar seg av praktiske spørsmål som mange kommer med til sine landsmenn. Det kan dreie seg om å fylle ut et skjema, forstå et brev, finne ut av hvor man skal henvende seg med et problem. Du sitter på kontoret til Nasjonalsjelesorgen i Akersveien og er lutter øre, annenhver mandag kveld. Hvor mange er det som kommer? Hvem er de?

– Alle typer mennesker kommer innom kontoret for å få råd og veiledning. Ettersom jeg snakker polsk, er det flest polakker. Det er dem vi har fokusert på, og tjenesten annonseres i de polske messene. De som kommer, er som oftest enkeltpersoner som er i Norge i forbindelse med arbeid. Men også par, ungdom og hele barnefamilier stikker innom med spørsmål. Det er mellom seks og åtte personer innom i løpet av to timer, og ofte er det presten som har sendt dem til meg.

– Det er prestene som får henvendelse først. For mange som er nye i Norge, er den personlige kontakten viktig for å løse problemer. Nettbasert informasjon er ikke nok. Når språk og samfunnskunnskap blir en barriere, er terskelen inn til Kirken den som er lavest å krysse. Man kan komme til presten med sine vanskeligheter og møte forståelse, og en forklaring på sitt eget språk. Det handler om kommunikasjon og forståelse av den informasjonen myndighetene gir.

Hva spør de om?

– Det som er spesielt i nasjonalsjelesorgen, er at de fleste er i en forholdsvis lik situasjon, de deler en lignende skjebne. De spør om det som opptar dem – helse, økonomi, skole, arbeid og familie. Mange lurer på om det finnes norskkurs de kan melde seg på. Og stadig flere spør om godkjenning av dokumenter og diplomer. Det kan virke som mange ønsker å forbedre sin situasjon, å komme seg videre fra den første jobben til noe bedre og kanskje mer permanent. De vil lære språk, styrke sine kvalifikasjoner, bo bedre, og ha familien rundt seg. Det er utvilsomt en ressurssterk gruppe som er viktig for både samfunnet og Kirken.

Jolanta er også behjelpelig med informasjon fra menighetene om trostilbudet over hele landet, hun hjelper til med registreringer til Kirken og ulike andre henvendelser. **Du er som et lite menighetskontor i tillegg?** Hun ler.

Hvorfor gjør du dette?

– Etersom jeg selv kom til Norge på familiegjenforening, forstår jeg godt hvordan disse familiene har det. Det er viktig for meg å formidle kunnskap som ikke finnes i bøkene, den typen informasjon jeg selv måtte tilegne meg for mange år siden. I tillegg har jeg en bakgrunn som barnevernspeagog og tolk og har lenge arbeidet med polakker i ulike situasjoner. Jeg har alltid ønsket å hjelpe til der jeg kan. Denne tjenesten er en gylden mulighet til å styrke Kirkens arbeid med å hjelpe sine nyeste medlemmer. Arbeidet er med på å knytte folk tettere sammen gjennom å skape åpenhet og trygghet, heller enn frustrasjon eller konkurranse om informasjonen. Kirken bidrar på denne måten til at folk får hjelp til å fungere

og delta på en helt annen og bedre måte – vi skaper trygge, ressurssterke og utadvendte katolikker og samfunnsborgere.

Hvordan ser fremtiden ut for dette arbeidet?

– Arbeidet fortsetter over sommeren, og utvides til høsten. Da organiserer nasjonalsjelesorgen informasjonsmøter med fagetater, og vi samarbeider om å organisere kurs for kvinner. Kurset skal være basert på utgivelsen «Ny i Norge», som alle menighetene har fått, og vil være en slags utvidet samtale omkring de temaer som er spesielt viktige for kvinner og familier. Kurset skal være spesielt rettet mot å hjelpe kvinner til å bli kjent med norske samfunnsstrukturer og på den måten være bedre rustet til å kunne følge opp sin familie.

– Snart skal vi i gang med å finne frivillige til å drive kursopplegget i andre menigheter. Om noen føler seg kallet til å gjøre en innsats, oppfordrer jeg til å ta kontakt med Nasjonalsjelesorgen! Det er jo så mange er mange katolikker med utenlandsk bakgrunn som er kvalifisert til å gjøre denne type arbeid. Og mange gjør det allerede. Kirken er god på integrering», smiler Jolanta. ■

Vil du hjelpe?

VI SØKER FRIVILLIGE ressurspersoner til å holde kurs i lokale menigheter der det er behov for informasjon og veiledning for nyankomne polske kvinner med familie. De frivillige må beherske både polsk og norsk godt og ha god kjennskap til det norske samfunnet og dets institusjoner. Vi kan tilby helgekurs i materialet som er utarbeidet for kurset, god oppfølging og et smittende engasjement.

Er du interessert i å gjøre en innsats for trosfeller i din menighet, ta kontakt med Avdeling for Nasjonalsjelesorg ved Margareta Tumidajewicz:

Nasjonalsjelesorg@okb.katolsk.no eller ring på 23 21 95 49.

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

20/6	Ferming i St. Torfinn menighet, Hamar
21–23/6	I Roma
24/6	Opprettelse av Johannes Døperen menighet, Sandefjord
25–28/6	I Klosterneuburg
29/6	Prestevielse Per Kværne, St. Olav domkirke, Oslo
1–4/7	Til Sunnmøre med diakonkandidatene
6–23/7	Reservert arbeid bispekontoret
24–30/7	I Trondheim i anledning nasjonal olsokfeiring
27/7	Norsk katolsk bisperåd møtes på Tiller
31/7–11/8	Reservert arbeid bispekontoret
12–14/8	I Stavanger
14/8	Prestevielse Khiem Nguyen, Stavanger domkirke
17/8	Møte i Den nordiske bispekonferanses permanente råd, København
18/8	Møte i presterådet
21/8	Gå på vannet, Mariaholm
24–27/8	Møte med dommerne i Tribunalet
28-31/8	I Klosterneuburg
1–7/9	Den nordiske bispekonferanse møtes i Bergen
8–9/9	I Klosterneuburg
10/9	Møte i konsultorkollegiet
11/9	Ferming i St. Ansgar menighet, Kristiansand
12/9	Ferming i St. Franciskus menighet, Arendal

*Åjour per 28.5

Fra biskop Berislav Grgic' kalender*

22/6	Møte i konsultorkollegiet, Tromsø
16–18/7	Retrett for NUKS ledere på Mariaholm
24–29/7	I Trondheim i anledning nasjonal olsokfeiring
4–13/8	Ferie
14–16/8	I Banja Luka
23–27/8	Prestemøte og presteretrett, Storfjord
2–7/9	Den nordiske bispekonferanse møtes i Bergen
9–16/9	Bispemøte i Roma

*Åjour per 26/5

Ordenslivet og legfolket

Av p. Fredrik Hansen

I likhet med konsilet i Trent (1545-1563), som søkte å møte reformasjonstidens utfordringer, behandlet Vatikan II nærmest alle spekter av Kirkens liv. Skulle Kirken både møte og preke tid den moderne verden, måtte hele Kirken med alle dens medlemmer og alle livsformer i Kirken kunne stå beredt til å ta del i misjonen.

AV DISSE GRUNNER offentliggjorde konsilet også dokumenter om legfolk, *Om legfolkets apostolat, Apostolicam actuositatem* (18. november 1965), og ordenslivet, *Om ordenslivets fornyelse, Perfectæ caritatis* (28. oktober 1965).

Om ordenslivets fornyelse

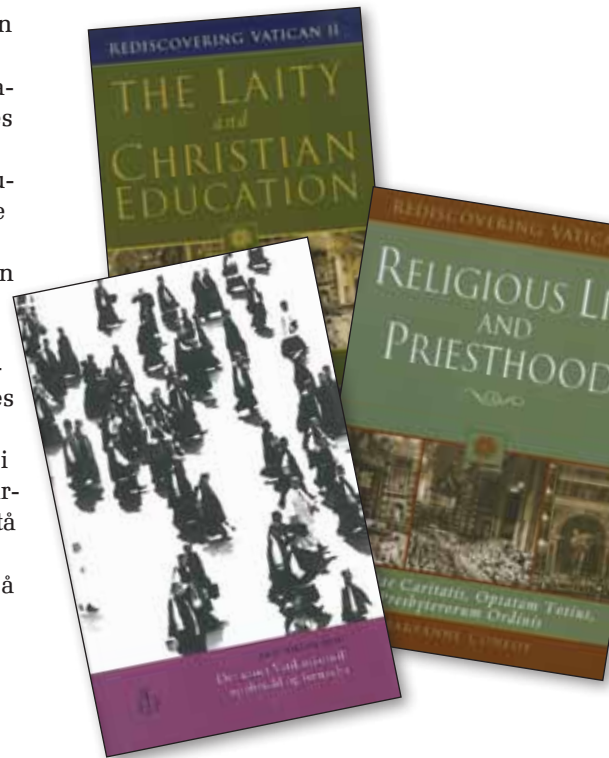
Ordenslivet har en rik historie i Kirken, og i historiens løp har et mangfold av klostre, ordener og kongregasjoner sett livets lys. Men denne rike historien og dette mangfoldet medfører også at det er vanskelig å si noe generelt om denne livsformen i Kirken. Derfor blir dokumentet fra konsilet generelt og oppmuntrende mer enn spesifikt og bestemmende, da det kaller alle typer ordensliv til fornyelse, for bedre å stå rustet til å møte den moderne tid. En mer teologisk gjennomgang av ordenslivet foretok konsilet i kapittel 6 av *Lumen gentium*.

Dokumentet kan deles i fire deler: en første del som omhandler fornyelsen av ordenslivet; en annen del om de ulike typene av ordenslivet; en tredje del om løftene og fellesskapet – ordenslivets fundament; en fjerde del om ulike særskilte elementer knyttet til fornyelsen.

En fornyelse av ordenslivet (som også kalles «det gudviede liv») må, i henhold til konsilets ønsker, bygges på to søyler: «en tilbakeføring til kristenlivets kilder, til instituttene opprinneli-

ge inspirasjon, samt i og med dette en ajourføring til tidens endrede vilkår» (art. 2). Det er den første søylen, tilbakeføringen til instituttene (klostrenes og ordenenes) opphav og grunnleggelse som har blitt stående som dokumentets sentrale punkt, noe lignende konsilets slagord *Ad fontes* («tilbake til kildene»). I den videre forklaringen peker konsilet på fem punkter: a) ordenslivet må alltid stå grunnfestet på Kristi etterfølgelse; b) ordenssamfunnens arvegods er grunnleggenes ånd og målsetning, som stadig må virkeliggjøres; c) ordenslivet har del i Kirkens misjon og må ta del i hele Kirkens arbeid; d) ordensfolket må forstå og kjenne til det moderne menneske og menneskenes situasjon for bedre å kunne hjelpe dem og e) all fornyelse av ordenslivet må begynne og slutte med åndelig fornyelse.

Presentasjonen av de ulike former for ordenslivet deler det gudviede liv i fem deler: de kontemplative klostre («hvis medlemmer lever for Gud alene i ensomhet og taushet, i vedholdende bønn og bot», art. 7), instituttene med en apostolisk målsetning («arbeider etter sin tildelte nådegave, det være seg til å tjene, til å undervise, til å veilede, til å gjøre godt i det skjulte, til å øve barmhjertighet med glede», art. 8), det monastiske liv («å tjene Gud ydmykt og verdig innenfor klosterets murer. Dette prinsipp gjelder såvel dem som i et tilbaketrunket liv vier seg den hellige liturgi, som

særlig tegn på de himmelske nådegaver» (12). Så fattigdommen, som er «delaktiggjørelse i Kristi fattigdom, han som gjorde seg fattig da han var rik, for at vi ved hans fattigdom kunne bli rike» (13). Til slutt lydigheten, hvor ordensfolket ved å overgi seg blir som en «offergave til Gud, hvorved de forenes fastere og sikrere med den guddommelige frelsesvilje» (14). Livet i fellesskap, som også er sentralt for hvordan løftene kommer til uttrykk i

I et levende legeme er der intet organ som forholder seg passivt. Alle har del i legemets liv og virke. På samme måte i Kristi legeme, Kirken.

dem som utøver et apostolat eller en karitativ oppgave», art. 9), ordenene med kun lege medlemmer («ivaretar kirkelig sjelesorgs oppgaver så som undervisning og oppdragelse av ungdommen, pleie av syke med mere», art. 10) og sekularinstituttene («utøver apostolatet i verden og ut fra verden», art. 11).

Ordenslivet kjennetegnes av de tre evangeliske løfter og livet i fellesskap. Det første løfte som behandles, er kyskheten, som «frigjør hjertet til en brennende kjærlighet til Gud og til alle mennesker og [derfor står] som et

det daglige, skal «føres med urkirken som forbilde, hvor de mange troende var ett hjerte og én sjel, det skal være grunnet på Evangeliets lære, den hellige liturgi, og spesielt på Eukaristien, og holde fast ved bønningen og det åndelige fellesskap» (15).

Den avsluttende del omfatter det pavelige klausur for de kvinnelige klostre, ordensdrakten, utdannelse av nye klosterfolk, grunnleggelse av nye klostre, klostre som opplever vanskeligheter, samarbeid mellom ordener og klostre og søkningen til klostrene i dagens verden.

Legfolkets apostolat

Det meget omfattende dokumentet om legfolket består av seks kapitler og grunnes på følgende setning i innledningen: «I sine bestrebelse for å øke Guds folks apostoliske virksomhet vender dette hellige kirkemøte seg med forventning til det kristne legfolk, hvis spesielle, uunnværlige andel i Kirkens arbeide konsilet allerede har frem hevet i andre dokumenter» (1). Konsilet understreker, med andre ord at legfolket ikke bare har en uunnværlig del i Kirkens misjon i verden, det er også sentralt i konsilets generelle plan om å øke Kirkens arbeid i og for verden av idag. Dette bygger konkret på *Lumen gentium*s tanker om den grunnleggende likhet mellom alle de dømte, dåpen som inngangsporten til det kristne liv og den kristne misjon. Dette stod i kontrast til den førkonsiliære tanke om at alt pastoralt arbeid kom fra hierarkiet, og legfolket i enkelte tilfeller fikk tildelt en oppgave i det.

Kapittel 1, *Legfolket er kalt til apostolatet*, bygger videre på denne tanke. Er Kirken kalt til å forkynne den oppstandne Kristus for verden, må alle deler av Kirken, hver i tråd med sin livsform, ta del i dette oppdrag: «I et levende legeme er der intet organ som forholder seg passivt. Alle har del i legemets liv og virke. På samme måte i Kristi legeme, Kirken: hele legemet vil virke etter den virksomhet som hvert lem har evne til, til legemets vekst» (2). Å ta del i dette arbeidet påligger alle: «På alle kristne legges altså den ærefulle byrde å arbeide for at Guds frelsesbudskap skal bli kjent og mottatt av alle mennesker over hele jorden (3). Fundamentet for dette virke er den enkeltes åndelige liv.

Kapittel 2 fortsetter tanken ved å se nærmere på målet for apostolatet: «Kirkens misjon består følgelig ikke bare i å bringe Kristi budskap og hans nåde til menneskene, men også i å gjennomsyre denne jordiske verden med Evangeliets ånd og dermed føre verden til dens fullendelse. Legfolket som utfører denne Kirkens misjon, utøver sitt apostolat både i Kirken og i verden, både på det åndelige og det verdslige plan» (5). Konsilet peker på to særskilt viktige arbeidsfelt som påligger legfolket. Det er samfunnsli-

vet: «Som borger skal enhver legmann samarbeide med sine medborgere ut fra sin spesielle kompetanse og under eget ansvar og søke Guds rikes rettferdighet overalt og i alle ting» (7), og det karitative arbeide: «Lovens største bud er å elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv» (8).

Kapittel 3 peker på de mest sentrale felt hvor legfolkets apostolat finner sted: det kirkelige fellesskap, familien, for og ved de unge, nærmiljøet og det nasjonale og internasjonale samfunn. Kapittel 4, *Apostolatets former*, ser nærmere på de ulike måtene apostolatet utøves på, både den enkeltes arbeid og det felles apostolat, som Kirken setter spesielt høyt: «Som enkeltindivider er de kristne kalt til å utøve sitt apostolat under de livsforhold hver især har; men det må huskes at mennesket er et sosialt vesen og at det er Guds vilje å samle alle som tror på Kristus til ett Guds folk» (18). Det felles apostolat kommer som oftest til uttrykk i foreninger og organisasjoner, eller ved et felles arbeid under Kirkens ledelse. Kapittel 5 ser derfor på samarbeidet mellom hierarkiet (biskopene) og legfolket i apostolatet, samt geistlighetens rolle i dette: De «skal derfor samarbeide broderlig med legfolket i og til gode for Kirken og særlig dra omsorg for legfolket i dets apostoliske bestrebelse» (25). Det siste kapittel i dokumentet slår fast at legfolket både har rett og plikt til å søke egen formasjon og utdannelse for dette arbeidet.

Veien videre

Disse to meget sentrale elementene i Kirkens liv ble etter konsilet behandlet av bispesynoden (den regelmessige samlingen av biskoper fra hele verden som rådgir og assisterer paven i hans hyrdegjering). Bispesynoden i 1987 omhandlet legfolket og førte til den apostoliske formaning *Christifideles laici* av Den ærverdige pave Johannes Paul II. Bispesynoden i 1994 omhandlet ordenslivet, og i etterkant av synoden offentliggjorde paven den apostoliske formaning *Vita consecrata*.

ANBEFALT LESNING: Jon Willem Grans erindringer fra konsilet: *DET ANNET VATIKANKONSIL - oppbrudd og fornyelse*, St. Olav Forlag. John Willem Gran (1920-2008), tidligere biskop av Oslo katolske bispedømme, var til stede under de fire konsilperioder fra 1962-1965. Med et skarpt blikk for detaljer skildrer han i denne boken konsilet fra innsiden.

DOKUMENTENE PÅ NETT:

www.katolsk.no/info/paul6/al/ og www.katolsk.no/info/paul6/pc/

Innkalling

til Norges Unge Katolikkers Landsmøte 2010

Norges Unge Katolikkers (NUK) arbeidsutvalg og sekretariat innkaller med dette til **Landsmøte 2010 på Mariaholm i Spydeberg, Østfold 10. – 12. september 2010.**

Landsmøtet er NUKs høyeste organ og arrangeres årlig. På dagsorden er bl. a. valg av NUKs leder og arbeidsutvalg, regnskapet for 2009 og budsjettet for 2011, og NUKs arbeidsprogram for perioden 2010/2011.

Påmelding til Landsmøtet skjer på NUK nettside www.nuk.no, under aktiviteter. Påmeldingsfrist er 28. august. Landsmøtet følger NUKs regler for reiserefusjon. For mer informasjon om hvem som har møterett, se www.nuk.no

Siste frist for innsending av saker er 10. august. Saksforslagene sendes til NUK, Akersveien 16A, 0177 OSLO, nuk@nuk.no.

Vi håper på et stort oppmøte på Landsmøtet 2010 og oppfordrer alle møteberettigede til å melde seg på i god tid.

Vel møtt på Landsmøtet 2010!

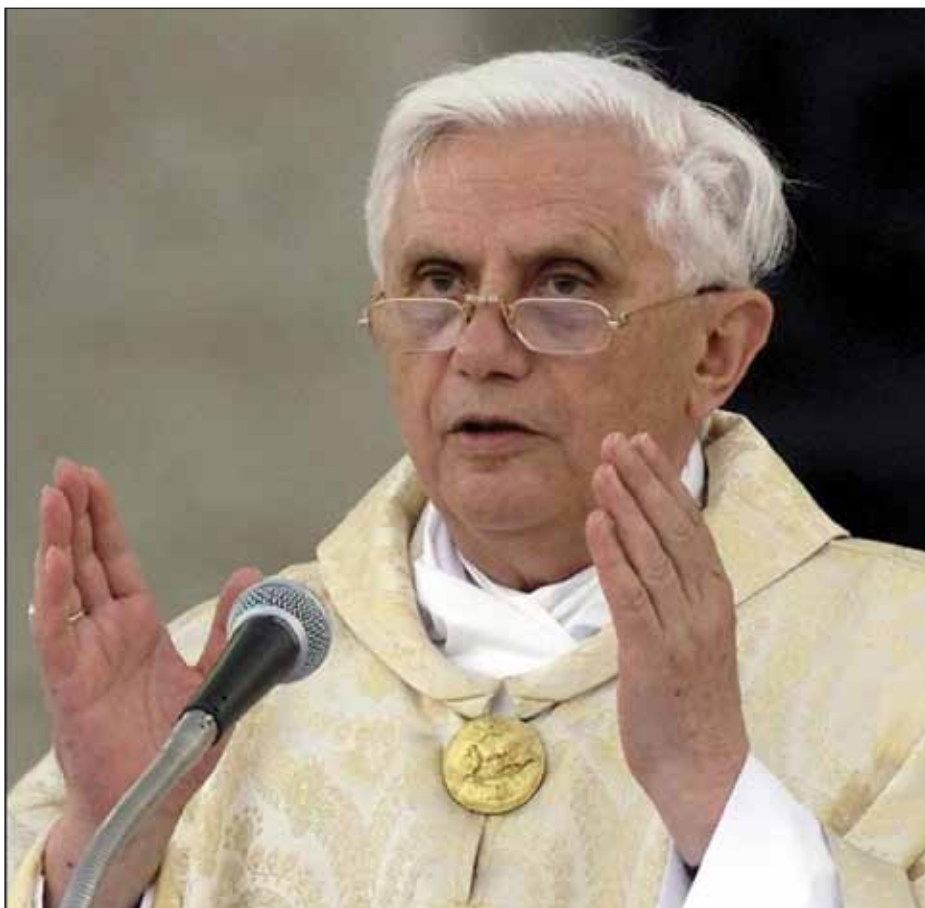

Benedikt, formidleren

Av Heidi H. Øyma

Et tilbakevendende tema både for kardinal Joseph Ratzinger og pave Benedikt XVI har vært hvor bundet en paves mandat er. Det er en bundethet som er knyttet sammen med en grunnleggende frihet: friheten fra å måtte finne opp sitt eget prosjekt og skape sin egen mening, og med en stor glede: gleden over å tilhøre Jesus Kristus. I 2004, under ett år før pavevalget, skrev han for eksempel: «Paven er ikke noen absolutt hersker, hvis vilje er lov, men han er den autentiske tradisjonens vokter, og dermed den fremste garantist for lydighet.»

I PREKENEN han holdt da han høytidelig inntok sin bispestol som Romas biskop, i Laterankirken Kristi Himmelfartsdag 2005, formulerte han samme tanke slik: «Paven er ikke noen absolutt hersker, hvis tanke og vilje er lov. Han får ikke forkynne sine egne ideer, men må – tvert i mot alle forsøk på tilpasning og utvanning av læren, og mot alle forsøk på opportuniste – alltid forplikte seg og Kirken til lydighet mot Guds Ord... Dette er alle Peters etterfølgeres oppgave: å være en leder i bekjennelsen av troen på Kristus, den levende Guds Sønn.»

Sistnevnte sitat står gjengitt i en utmerket ny utgivelse fra Efrem Forlag: *Benedikt VI – troens og tankens forsvarer*, som for første gang gir en presentasjon av Benedikt/Ratzingers teologi på norsk. Boken består hovedsakelig av foredrag holdt på to fagdager, og andre versjoner av to av bidragene er tidligere utgitt i et festskrift til p. Arnfinn Haram, *Sunnmørsmunken*. Bidragsyterne er yngre norske teologer samt de internasjonalt anerkjente Gösta Hallonsten og Aidain Nichols OP og tidligere kapellan i Bergen Dom Elias Carr Can.Reg.

Rikholdige perspektiver

Benedikts forfatterskap spenner svært vidt, og i utgangspunktet var jeg bekymret for at utgivelsen ville bli for sprikende og fragmentarisk; min skepsis viste seg imidlertid å være ubegrunnet. Selv om boken er av et svært overkommelig format, gir den samlet sett et overraskende rikholdig bilde av Ratzinger/Benedikts teologi. Kapitlene er dessuten høyst velkrevne, noe som også gjelder de tekstene som er oversatt. Eneste minus er enkelte anarkistiske tilløp i preposisjonsbruken, samt at «teologisk vidd» unektelig betyr noe annet enn «teologisk spennvidde» (skjønt bokens hovedperson kjennetegnes av begge deler).

Bidragene er av varierende vanskelighetsgrad. Den tyngste teksten er kanskje Aidain Nichols' *Joseph Ratzingers plassering innen katolsk teologi*, men Nichols er en verdensledende kjenner av emnet, så da får man finne seg i å streve litt. To kapitler presenterer sentrale tekster fra Ratzinger/Benedikt, nemlig dialogen med Habermas, Regensburg-foredraget, juletalet til den romerske kurie 2005 og encyklikaen *Gud er kjærlighet*. Presentasjonene

gir god lesehjelp til nøkkelttekster og -emner. Særlig juletalet og Regensburg-foredraget er tekster enhver med interesse seg for katolsk teologi, og for Kirken som sådan, bør ha mer enn overfladisk kjennskap til.

Det innledende kapitlet gir en relativt lett tilgjengelig innføring, ikke bare i Benedikts liv og forfatterskap, men i nyere katolsk teologihistorie generelt. Det kan godt leses separat selv om det også refererer til bokens senere kapitler. En liten svakhet her er den korte behandlingen av spørsmålet om brudd/kontinuitet i Ratzinger/Benedikts forfatterskap. Dette kunne med fordel vært utdypet og eksemplifisert. På hvilke områder kan man hevde det foreligger aksentforskyvninger i forfatterskapet, og hvorfor er det tale om nettopp aksentforskyvninger og ikke brudd? Hva er motargumentene? Det ville vært mulig å utvide her uten å tyngte teksten unødige.

Hva er tradisjon?

Benedikts tanker om tradisjonen ligger som et premiss bak alt han skriver og gjør. Men her er det avgjørende å

forstå hva ordet «tradisjon» innebærer hos ham. Det er ikke død konservering av fortiden, men nettopp overlevering, som ordet betyr. Benedikt/Ratzinger står tydelig i gjeld til både Yves Congar og John Henry Newman, som han skal saligkåre 19. september. Men han har også gitt personlige og svært pregnante uttrykk for denne tankegangen. I en av sine onsdagsaudienser om apostlene sier han: «gjennom den apostoliske tjeneste, er det Kristus selv som kommer til alle som er kalt til tro. Avstanden mellom århundrene har blitt overvunnet, og Den Oppstandne kommer oss aktivt og levende i møte, i Kirken og verden av i dag. Dette er vår store glede. I tradisjonens levende flod er ikke Kristus 2000 år borte fra oss, han er virkelig til stede blant oss og gir oss sannheten, han gir oss lyset så vi kan leve og finne veien inn i fremtiden.» Og: «Takket være tradisjonen, som sikres av apostlenes og deres etterfølgeres tjeneste, når livets vann, som flommet fra Kristi side, og hans frelsende blod frem til mennesker til alle tider. Tradisjonen er altså det bestandige nærvær av Frelseren som kommer oss i møte for å forløse og helliggjøre oss gjennom Ånden, gjennom sin Kirkes tjeneste, til Faderens ære.» Det er som tjener for og formidler av dette mysteriet at Ratzinger/Benedikt ser meningen med sitt liv som prest, teolog og pave.

Her ligger også nøkkelen til å forstå Ratzinger/Benedikts bibelutlegning, med dens respekt for historisk-kritisk metode blandet med kritikk av en utlegning som forblir i fortiden og ikke gir mennesker av i dag et levende møte med skriftens dybeste innhold, Kristus. Gösta Hallonsten er inne på dette når han i kapittelet *Paven, Jesus og eksegesen* beskriver paven som en skrifttolker heller enn en systembygger, en som «påberoper seg Kirkens tro og tradisjon, for i neste skritt å gi en nærmest eksistensiell tolkning av den». Han er hele tiden ute etter hva trossannhetene og bibeltekstene betyr, det vil si hvordan de treffer mennesker i dag.

Tradisjonen gir svar på hvordan Guds åpenbaring i Kristus for 2000 år siden har relevans for oss i dag, et aspekt av det såkalte tidsgrøft-problemet. En annen måte å nærme seg spørsmålet på, er å spørre om forholdet mellom det

absolutte og historiske prosesser, slik Maria Junttila Sammut gjør i sitt kapittel, et bidrag som med fordel kunne vært utvidet noe.

Liturgien er det sted hvor tidsgrøften radikalt overvinnes. Ratzinger/Benedikt er som kjent svært opptatt av liturgi, og det største minuset ved denne boken er at den ikke inneholder noe eget kapittel om emnet. Liturgi berøres såvidt, men er ikke gjenstand for noen utdypende drøfting. Ratzinger/Benedikts liturgiske tanker og initiativer får generelt mye oppmerksomhet, men tendensen både blant tilhengere og skeptikere er å behandle det som et løsrevet tema. Derfor kunne det vært fruktbart om denne boken hadde satt det i den sammenheng hvor det hører hjemme: liturgien som åstedet for Guds møte med Kirken og den enkelte gjennom historien.

Guds tiltale og menneskets svar

Åpenbaringen av Gud og hans sannhet skjer ikke i et tomrom, den mottas alltid av noen, av mennesker i tiden – og den er ment å mottas. Guds tale er tiltale. Nettopp derfor er det historiske spørsmålet aktuelt. Like aktuelt er spørsmålet om hvem mottageren – mennesket – er, og hva Guds virke i mennesket innebærer. *Mottakelsens mysterium*, bokens siste kapittel, er også ett av de fineste. Det handler om Maria, i både Benedikt/Ratzingers og Hans Urs von Balthasars teologi, men inneholder da naturlig nok også viktige elementer til katolsk kirkeforståelse og menneskesyn. Det hele er presentert ut fra en bibelsk språkbruk og på en måte som vil kunne være til god hjelp ikke minst for mennesker med protestantisk bakgrunn som sliter med å komme på innsiden av klassisk mariafromhet. Kapittelet gir også implisitt et ganske godt svar til Martin Luthers betoning av Guds enehandling i frelsesverket. I en preken over lignelsen om såmannen, uttalte daværende biskop Ratzinger: «Såkornet forblir aldri alene, sammen med såkornet hører jordsmonnets moderlige mysterium – sammen med Kristus hører Maria, Kirkens hellige jordsmonn, som kirkeferdrene så vakert kaller henne.»

Det ovenstående gir glimt inn i en bok som er en veritabel skattkiste og et

godt utgangspunkt for videre lesning. Får den de leserne den fortjener, bør førsteopplaget fort bli utsolgt, og så kan man tenke på å lage en utvidet annenutgave – med liturgikapittel!

Fakta om utgivelsen

Benedikt VI – troens og tankens forsvarer: perspektiver på Joseph Ratzingers teologi.
Efrem Forlag, 2010.
176 s., innbundet, 278.-.

Redaktører: Olav Hovdelien og Ståle Johannes Kristiansen.
Øvrige bidragsyttere: Dom Elias Carr, Can.Reg, Gösta Hallonsten, Fr. Aidan Nichols, O.P Maria Junttila Sammut. Gunnar Wicklund-Hansen og Ole Martin Stammestrø har bidratt med oversettelser.

Videre lesning

JEG VIL VARMT ANBEFALE de to bindene med onsdagsaudienser om bibelske personer og kirkefedre, som jeg har sitert fra i teksten (kommer på St. Olav forlag). Stadig aktuelle er også den korte intervjuboken *The Ratzinger Report* (Ignatius press), den lengre intervjuboken *Jordens salt* (St. Olav forlag), særlig første del av *Innføring i kristendommen*, som er den beste og mest originale (St. Olav forlag), *Jesus fra Nasaret*, (Avenir), erindringsboken som på engelsk kalles *Milestones* (Ignatius press). Av de mange tekstene om liturgi foretrekker jeg den lille essaysamlingen *Feast of Faith* (Ignatius press) fremfor den vanskeligere tilgjengelige *Liturgiens ånd* (St. Olav forlag). Av kommentarbøker vil jeg anbefale den velskrevne og ikke for tunge *Ratzinger's Faith. The Theology of Pope Benedict XVI* av den kvinnelige australske teologen Tracey Rowland (Oxford University Press). Alternativet er Aidain Nichols' *The Thought of Pope Benedict XVI: An Introduction to the Theology of Joseph Ratzinger* (Burns & Oats).

Syngende bønner

Antifonarium, bind I-IV

St. Olav Forlag

Den fire binds sterke samlingen *Antifonarium* er en helhetlig samling av tonesatte tidebønner på norsk. Verket vil muligens først og fremst kunne oppfattes som rettet mot ordensfolkets og geistlighetens behov. Allikevel fortjener det absolutt en bredere oppmerksomhet. Et verk som dette har ikke vært tilgjengelig i Norge siden latin ble erstattet av morsmålet som liturgisk språk i Kirken i kjølvannet av det 2. Vatikankonsil. Dermed har verket selvsagt et potensial i lekfolkets kristenliv. Det fremstår dessuten som et særdeles vel gjennomtenkt verk, av høy litterær og musikalsk kvalitet. Slik sett er verket ikke minst et interessant, viktig og vektig innlegg i den stadig livsnødvendige samtalen om liturgisk musikk.

Gruppen bak det imponerende arbeidet, som har strukket seg over ca. ti år, ble nedsatt av biskop Schwenzer SS CC, og har bestått av sr. Liv Due Robak OP og fr. Per Bjørn Halvorsen OP på tekstsiden, samt sr. Ragnhild Marie Bjelland OP og Wolfgang Plagge på musikksiden. Fr. Per Bjørn sto for nyoversettelser, og sr. Liv var koordinator for det litterære arbeidet. Begge disse døde før verket var fullført, og ble erstattet av sr. Ina Andresen og sr. Anne Bente Hadland. Gruppen har bl.a. arbeidet på basis av det arbeidet som ble satt i gang av p. Thoralf Norheim OP på 1960-tallet, og deler av Norheims musikalske materiale er beholdt i verket. Wolfgang Plagge har komponert store mengder ny musikk, og sr. Ragnhild har vært musikalsk koordinator.

Et verk som dette, et nytt uttrykk av både litterær og musikalsk art i

liturgisk tjeneste, vil selvsagt alltid vekke ulike reaksjoner blant brukere. Oftest er det kanskje det musikalske som blir stående i fokus i slike sammenhenger. *Antifonarium* har ikke vært noe unntak i så måte. Denne skribenten har brakt i erfaring at mottagelsen av verket har vært blandet både blant lek og lærd, særlig i startfasen. Enkelte har ment at det musikalske materialet har vært (for?) vanskelig. Andre har sett det slik at et altfor lett tilgjengelig musikalsk materiale gjerne betyr at man blir fort lei av musikken, og at det derfor er godt å møte musikk man må strekke seg litt for å gripe – i sær tatt i betraktning at daglige tidebønner gjerne bør ha slitesterk musikk.

Det nye musikalske materialet i verket, som altså Wolfgang Plagge står bak, preges både av samtidens musikalske situasjon og av såkalt modal tonalitet. Det betyr at tonespråket kan ha et visst moderne preg, samtidig som det forbinder seg med en eldre tonalitet kjent f.eks. fra middelalderens gregorianske sang – som bryter med dagens vanlige durmoll-tonalitet. Denne typen modale tonalitet er også svært godt kjent fra norsk folkemusikk, og i dag ikke minst ofte benyttet innenfor jazzmusikalske uttrykksformer. Samtidig knytter Plagges musikalske språk seg på fascinerende vis an til gammel musikalsk symbolbruk, hvor musikken søker å underbygge teksten ved bevisst bruk av musikalske formler og melodiske virkemidler, i denne sammenhengen for å underbygge både tekstenes kontemplative natur og emosjonelle innhold.

I boken *Liturgiens ånd* reflekterer kardinal Ratzinger over den liturgiske musikkens tilknytning til *logos*. For det første er den liturgiske musikken forbundet med ordene og språket. For det andre er den knyttet til selve Ordet, Kristus. Dette betyr at den liturgiske musikken må representere en form for rasjonalitet og fornuftsmessighet som hindrer oss fra å synke ned i det irrasjonelle og ubeherskede. For det tredje er den liturgiske musikken forbundet med *logos* i et kosmisk perspektiv. Dette fokuserer sammenhengene som må finnes mellom den jordiske og den himmelske sangen, og er i høy

grad et mystisk perspektiv. Ratzinger poengterer dessuten bredde i musikalsk-liturgiske uttrykk. Hans ideal om en fullstendig palett av følelsesmessige uttrykk overskrider selvsagt ethvert populistisk krav om at musikken, også i Kirken, skal underholde og gjøre oss «glade»; musikken skal tvert i mot forholde seg til alle de ulike følelsesregistre. Dessuten gjør idealet om bredde det også vanskelig å innta et rent sanselig, nytelsesorientert og estetiserende forhold til liturgien.

I den grad et inntrykk av et skriftlig sangmateriale, sammen med kjennskap til verkets «program», slik det bl.a. kommer til uttrykk i forordet, kan fortelle noe om den klingende sangens potensial, er jeg relativt sikker på at *Antifonariums* brukere vil kunne oppleve hvordan en daglig omgang med verket kan komme de ovenfor nevnte perspektiver i møte.

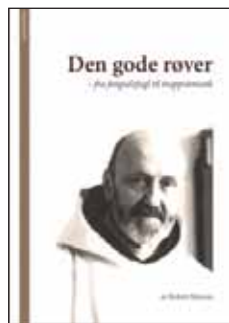
Liturgisk musikk må altså søke en balanse mellom det at musikken skal være tekstens tjener og brukernes pedagogiske hjelper på den ene siden, og det å kunne representere et musikalsk uttrykk av høy kunstnerisk kvalitet på den andre siden. Dagens diskusjoner omkring musikkens bruk og funksjon i Kirken synes imidlertid primært å handle om musikkens pedagogiske – eller skal vi si det like ut: markedsføringsmessige funksjon. Denne diskusjonen er gjerne forbundet med en dyp relativisme hva musikalsk og kunstnerisk kvalitet angår. Dermed blir musikkdiskusjonen isolert fra enhver teologisk refleksjon omkring det hellige. Musikken diskuterer først og fremst knyttet til personlig «smak og behag» på den ene siden – og «markedsføring av budskapet» på den andre. Enhver tanke om at musikk virker – altså som musikk, at ulik musikk, dvs. rett og slett sammensetning av tonehøyder og -lengder i ulike former, kan virke på oss på ulike vis – både emosjonelt og åndelig – synes utenkt og fjern. Samtidig kan en slik diskusjon gjerne preges av tvilsomme forestillinger omkring hva som kan sies å være «god pedagogikk» eller «god markedsføring». Kort sagt er det jo naturligvis ikke slik at den enkleste veien alltid utgjør den beste pedagogiske metoden eller den beste reklamen.

Med *Antifonariums* musikalske kvaliteter, sett i sammenheng med verkets litterære standard, viser at de ansvarlige har valgt en langt mer interessant og givende vei enn den til enhver tid lettest tilgjengelige. Jeg tror at nettopp det er både god pedagogikk og god «reklame». Med dette vil jeg samtidig uttrykke et håp om at den mangslungne erfaringen og omfattende ekspertisen bak prosjektet *Antifonarium* vil bli benyttet videre i arbeidet med Kirkens liturgi.

Øivind Varkøy

Dr.art. Professor i musikkpedagogikk (Norges musikkhøgskole) og i musikkvitenskap (Örebro universitet)

Robert Masson

Den gode røver – fra fengselsfugl til trappistmunk

Maximilian Kolbe Utgivelser 2009

Den gode røver er vakker liten bok som beskriver livet til mannen som blir bror Gregoire, Jean Bernier. Oppvokst i Vest-Frankrike med en alminnelig bakgrunn går Jean likevel et uvanlig liv i møte. Tidlig i tyveårene beveger han seg ut på den kriminelle løpebane. Som 38 åring, etter flere år i fengsel og en dyp indre konversjon, følger vi ham inn i et kontemplativt kloster.

Gjennom hans liv i klosteret får vi et innblikk i det kontemplative liv og hvilke fantastiske skatter som skjuler seg i mennesker som lever så nær Gud. I klosteret blir bror Gregoire utsatt for mange fristelser og prøvelser. Vi blir vitne til hvordan han må kjempe seg fram mot Herren og på ulikt vis fortsetter å gjøre det fram til

sin død. Bror Gregoire var et sterkt vitnesbyrd om hva Guds nåde kan utrette. Det er en fantastisk historie i seg selv, men gjennom hans liv og tekster inspireres vi også som lesere til å søke videre innenfor det kontemplative univers. Møtene mellom bror Gregoire og legfolk vitner om hvor mye vi kan få ut av et besøk i kloster: Hvor mye kontemplative brødre og søstre har å gi, som kan være oss til åndelig hjelp i hverdagen.

Jevnt over er språket lett og greit i oversettelsen. Den første delen av boken er noe treg før den tar seg opp. Da blir historien gripende og evner å inspirere til et ønske om egen åndelig vekst.

Boken kan fungere som en veiviser til ytterligere litteratur for den nysgjerrige. Alt i alt er dette perfekt lesning for deg som er nysgjerrig og ønsker en enkel og vakker innføring i klosterlivet.

Martin Blom

Regina Doman (tekst) og Ben Hatke (ill.)

En engel i vannet

St. Olav Forlag 2009

Billedboken *En engel i vannet* er en vakker fortelling som skildrer barnets første møte med livet, først i mors liv, og senere også ute i den store verden. Med naturtro tegninger av fosterets utvikling i mammas mage får vi følge barnet fra det kun er et lite frø, gjennom svangerskap og fødsel, og til det sover trygt i sengen sin som ettåring. Det som likevel skiller denne barneboken fra andre skildringer av barnet i mors liv, er den åndelige dimensjonen som er så sterkt til stede. Som vi ser i bokens tittel, *En engel i vannet*: Barnet kommer ikke alene til verden, barnet er sammen med engelen sin som er der helt fra begynnelsen. Boken handler om barnets samtale med engelen,

og det er gjennom disse samtalene at fosteret erfarer verden og lærer den å kjenne. Forfatteren lar det lille barnet fremstå med full bevissthet fra første stund, og dette er et virkningsfullt grep som skaper en opplevelse for oss lesere av hvordan livet kan være for et bitte lite barn inne i mammas mage. Mens vi følger barnet fra bilde til bilde, får vi også innimellom gjennom små bilder se mor og far i den samme situasjonen, bare utenfor magen. Et gripende eksempel på dette er selve fødselsøyeblikket, der vi ser hvordan barnet presser seg ut av mørket, mens vi samtidig i det lille bildet får se morens hånd gripe hardt rundt farens hånd.

De vakre tegningene viser barnet i sin utvikling. Men vi får aldri se engelen, selv om barnet hører engelens stemme. Det vi ser, er i stedet små lysende stjerner ved siden av barnet, og vi skjønner at det er lyset fra engelen vi ser. Dette er gjort på en fin måte, slik at bildet fortsatt er «naturtro» i forhold til det som faktisk er synlig. Engelen er ved barnets side, men ikke i fysisk forstand. Skapelsen av det lille barnet får begynne på samme måte som den aller første skapelsesfortellingen: «I begynnelsen var jeg.» Vi ser at forfatteren setter det hele inn i den store sammenhengen: Hvert eneste nye menneske som blir til, er en fortsettelse av Guds skaperverk.

I tillegg er det ikke bare dette livet vi står overfor, vi skal videre også fra denne verden: Engelen forteller det lille barnet at utenfor denne verden, er det en enda større: «En dag skal jeg føre deg også dit,» sier engelen. «Når tiden er inne». Slik blir leseren igjen presentert for en usynlig virkelighet som helt naturlig omkranser vår fysiske verden.

Denne boken treffer mange aldersgrupper og fungerer både for voksne og barn. Den voksne kan nyte det poetiske i teksten, seksåringen følger handlingen i fortellingen, mens treåringen er opptatt av bildene og ser hvordan barnet vokser seg større for hver side i boken. Og alle kan lete etter englelyset på hver side. Som forelder tar jeg taknemlig imot denne boken som en hjelp til å formidle til barna mine en kristen virkelighetsforståelse i møte med livets begynnelse og slutt.

Sunniva Vang Kristiansen

Tre bøker om Den evige stad

Thomas Thiis-Evensen (tekst) og Morten Krogvold (foto)

Roma – syv vandringer

Cappelen Damm 2009 (kaffebordsutgaven) og 2010 (håndbagasjeutgaven)

Jan E. Hansen (tekst) og Sigurd Fandango (foto)

Roma – 42 steder som skapte historie

Press 2009

Arne Gunnarsjaa

Roma i små porsjoner. Arkitektur, plasser, historie, kultur, mat og vin.

Abstrakt forlag 2009

ROMA er en by mange har et lidenskapelig forhold til. Dette gjenspeiles også i mengden av bokutgivelser om byen. Hvert år kommer det nye bøker om Den evige stad. Nylig har journalist og skribent Jan E. Hansen, arkitekturprofessor Thomas Thiis-Evensen og arkitekt Arne Gunnarsjaa utgitt bøker om byen.

Thiis-Evensen har fått med seg fotograf Morten Krogvold på laget, og sammen har de laget den meget tiltalende romaboken *Roma – syv vandringer*. Som tittelen tilsier, inneholder boken forslag til et knippe vandringer, én for hver dag i en uke, som forfatteren skriver i innledningen. Hver vandring konsentrerer seg om syv monumenter og skal kunne gjennomføres på rundt tre og en halv time. Hvor mange som med boken i hånd vil gå inn for å gjennomføre alle vandringene i løpet av et ukesopphold i Roma, er vanskelig å si, men de som gjennomfører et slikt nokså krevende løp, vil få et svært innholdsrikt opphold – ingen tvil om det.

Det kommer ikke som noen overraskelse at arkitekturprofessoren konsentrerer seg om det Dag Østerberg ville omtalt som byens materielle struktur og dens historiske betydning. «Hensikten er å vise at arkitektur og kunst også er et språk. I Romas sentrum er dette språket usigelig vakkert med sine slynggater, forkalkede ruiner og mektige barokk-fasader,» påpeker Thiis-Evensen. Og boken nærmest bugner over av kunnskap. Her er det mye å hente for selv den mest lidenskapelige romaentusiast.

Siden alle de syv vandringene foretas i et relativt lite område i Romas historiske sentrum, vil boken kunne være en god følgesvenn i mange år fremover. Heldigvis finnes den i to utgaver:

En kaffebordsutgave der Krogvolds uttrykksfulle sort-hvitt-fotografier virkelig kommer til sin rett, og en reiseutgave som kan tas med i håndbagasjen på flyet. Sett bort fra formatet, er de to utgavene så å si identiske. Personlig foretrekker jeg nok håndbagasjeutgaven, men begge har sine kvaliteter.

Det må også fremheves at det ikke akkurat er en dårlig idé å alliere seg med en fotograf av Morten Krogvolds kaliber når en romabok skal settes sammen. Gjennom hans motivvalg og kameravinkler vil selv en erfaren romafarer se byen og dens «stofflighet» med et nytt blikk.

Hansen, som i likhet med Thiis-Evensen også ofte er å se på «konto-ret» – Tempio bar, ved Piazza della Rotunda – har valgt en litt annen innfallsvinkel til sin romabok. Hans utgivelse har tittelen *Roma – 42 steder som skapte historie*. «Hvilke steder er de viktigste i Roma? Hva bør du se når du besøker byen? Og hvile historier forteller stedene?» spør Hansen, før han leder oss gjennom 42 ulike høydepunkter i byen. Og her er det stoff nok til mange opphold i Den evige stad, der Hansens bok vil kunne fungere ypperlig som en guidebok for den som ønsker en langt mer kunnskapsrik innføring i sentrale stoppesteder i byen enn det tradisjonelle reiseguidebøker kan tilby.

Jeg setter særlig pris på at Piazza di S. Eustachio ble tatt med blant de 42 stedene. Her gir Hansen oss intet mindre enn en kortfattet samfunns- og kulturanalyse på de seks sidene som er avsatt til det i utgangspunktet kanskje ikke aller mest betydningsfulle stedet i Roma – hvis man ikke er kaffeentusiast da naturligvis. For kaffeentusiaster er særlig den ene kaffebaren ved plassen

for et valfartssted å regne, muligens sammen med Tazza d'Oro som ligger like ved Pantheon.

Siste bok ut i denne omgang er Arne Gunnarsjaas *Roma i små porsjoner*. *Arkitektur, plasser, historie, kultur, mat og vin*. De foreliggende guidebøker fanger oftest over for mye, skriver Gunnarsjaa i innledningen til sin romabok. Han ønsker å gi leseren – nettopp: «Roma i små porsjoner.» Første halvdel av boken består av forslag til et knippe turer hovedsakelig i byens historiske sentrum, men også noen avstikkere ut av sentrum er tatt med. Annen halvdel består i en fin kortfattet innføring i Romas historie. I motsetning til de to andre utgivelsene jeg har omtalt her, nærmer *Roma i små porsjoner* seg genremessig den mer tradisjonelle reiseguideboken. Dette har selvsagt også sine sterke sider. Her får leseren råd om alt fra irriterende romerske insekter til tips om anvendelige italienske uttrykk og følgende formaning i forbindelse med veskenapping: «Hold i vesken og bær den inn mot husveggen.» Det kan ha med målgruppe å gjøre, men slik jeg kjenner Roma, er ikke byen farligere å bevege seg i enn tigerstaden.

Hvis jeg skulle velge én av disse tre bøkene av hensynet til den begrensede plassen i håndbagasjen, ville jeg nok ha valgt «reiseutgaven» av Thiis-Evensens bok; når det er sagt, har også Hansens og Gunnarsjaas bøker utvilsomt kvaliteter både for den som skal på sin første tur til Den evige stad, og den som reiser dit flere ganger i året. Byen kan naturligvis oppdages også på egen hånd, uten en bok under armen, men det blir ikke det samme.

Olav Hovdelien

Den grusomste måneden?

Ewa Bivand – tilhører St. Paul menighet i Bergen

April er den grusomste måneden. Eliots utsagn fra «The Waste Land» passet godt i år. Det var en belastende måned for en katolikk, og særlig for en katolikk i Norge.

SOM EN UNG BLOGGER SKREV i april: «Presen har nå fått en gylden anledning til å angripe Kirken, og det gjør de (...) Det ser ut som om de ikke vil grave i fakta, men bare ha sensasjoner.» Og sensasjonene kom, dag etter dag. Vi kunne ikke gjøre særlig annet enn å be. Samtidig måtte vi forholde oss til omverdenen: i jobbsammenheng, på skolen, til og med på bussstoppet.

DET VAR STREVSOMT å måtte forklare og forsvare sølibatet; bekrefte at skrifttemålets taushetsplikt er ufravikelig; eller at det er betryggende at biskopens personalarkiv faktisk er beskyttet mot altfor nysgjerrige journalister; eller at vi i Kirken praktiserer noe som heter subsidiaritetsprinsippet. Og at, nei, jeg tenker ikke på å slutte å være katolikk. Hvordan kan man forresten forklare at å være katolikk er noe mer enn en medlemskapskontingent?

Det var ubehagelig dag etter dag å lese, både sant, usant, og halvsant om Kirken vår. Det verste var naturligvis det som var sant, men mediepresset som sådant var også en belastning. De unge og ikke fullt så unge journalister ble sendt på oppdrag og ønsket å få katolske hoder på et fat. Dessverre var kunnskapen for det meste ikke tilstrekkelig. De vet skammelig lite om Den katolske kirken – og om kristen tro generelt. Ikke overraskende når man på skolen lærer klisjéene om «myntene som klinger» og pavens konservatisme, mens hoveddek-

sperten på Den katolske kirke heter Dan Brown. Etter mye strev fikk mediefolkene ingen skalper; dermed «glemte de» i frustrasjonen å skrive med like store bokstaver at den ene og den andre saken var foreldet og henlagt.

NÅR APRILDAGENE NÅ ER PÅ LITT AVSTAND og man har fått en pustepause fra mediene, ser det ikke så ille ut likevel. Våre synspunkter kom frem, Kirken viste seg godt rustet til å takle situasjonen; biskopen bekreftet at vi står på troens grunn og ikke vil la oss skremme av statens ivrige funksjonærer. Vanskelige tider kan være en velsignelse. Som den tsjekkiske teologen p. Tomáš Halik påpeker: Gud kaller Israelittenes fiende, babylonerkongen Nebukadnesar, sin tjener – altså, Guds tjener (Jer 27,6). Vi skal ikke glemme at israelittene på den tid stod imot Guds vilje. «De

Ecclesia semper reformanda – hvis vi er åpne for å høre, også de pinlige ordene.

mørke netter i kirkens historie,» sier Halik, «er velsignede stunder for den guddommelige pedagogikk.» *Ecclesia semper reformanda* – hvis vi er åpne for å høre, også de pinlige ordene.

HVA HAR JEG LÆRT av aprildagene? At åpenhet og gjennomsiktighet er viktigst. Pave Johannes Paul II pleide å si: «Kirken må være et hus bygget av glass.» At vi, norske katolikker, ikke er annerledes, ikke bedre eller verre, enn katolikker i andre land. Dermed er vi ikke skjermet, ikke isolert fra omverden; det som skjer andre steder kan skje også her. At mediene gjerne skriver om oss og fortsetter å gjøre det ved enhver ubehagelig anledning. At siden hver og en av oss har ansvar for Kirken, må hver en av oss spre kunnskap om den, korrigere feil og motarbeide fordommer og myter, både av eldre og av nyere dato.

Hvis bildet av Kirken i Norge skal fornyes, må vi snakke høyt om alt det gode Den katolske kirken gjør. Hvor mange i Norge har hørt om *Caritas* og vet at den er en av de største hjelpeorganisasjoner i verden? Hvor mange vet at Kirken gjør en enorm innsats i

arbeid mot HIV og Aids? Hvor mange vet at martyrer finnes også i dag – bare i 2009 ble over 30 katolske prester drept i sin tjeneste? At millioner av katolikker utfører gode gjerninger mot sine medmennesker hver eneste dag, selvom det aldri kommer frem i mediene?

MEN HVIS KIRKEN SKAL FORNYES, trenger vi en ærlig samtale om vår tro, vårt sakramentale liv, om spiritualitet, og om seksualitet. Vi må alle reflektere over hva det innebærer og krever å være en norsk katolikk og å være katolsk prest. Om hvordan vi kan støtte og hjelpe våre prester. Vi må finne ut hvordan vi kan svare på spørsmålene vi møter i hverdagen, uten å måtte tilpasse oss samfunnets krav på bekostning av samvittigheten. Det skylder vi oss selv og de unge, som midt i den største stormen, på en konfirmantweekend i St Paul, var

helt klare: Det som skjedde var ekelt, men det påvirket ikke deres tro.

Kanskje april likevel ikke er den grusomste måneden. Den kan forbindes med den guddommelige pedagogikk, hvor det onde overvinnes og hvor vi ble gitt en mulighet til å vitne om vår tro. ■

Pavens bønneintensjoner

2010

Juli

At valg av ledere i alle nasjoner må gjennomføres rett, åpent og ærlig, og med respekt for folkets vilje.

At kristne overalt, men særlig i storbyene, må strebe etter å fremme utdanning, rettferdighet, solidaritet og fred.

August

At de som er arbeidsledige eller hjemløse, eller som har andre sosiale behov, må møtes med forståelse og åpenhet, samt konkret hjelp til å overkomme sine vanskeligheter.

At Kirken må være et «hjem» for alle mennesker, klar til åpne sine dører for alle som lider under etnisk eller religiøs diskriminering, sult eller krig som tvinger dem på flukt til andre land.

Foto: Hønefoss Parok

U-landsforeningen Svalene 50 år

24. april i år markerte U-landsforeningen Svalene sitt 50-årsjubileum i menighetslokalet i Akersveien 5 i Oslo. Svalene er en uavhengig, verdinøytral, liten hjelpeorganisasjon som finansierer driften av en yrkesskole for fattige jenter i utkanten av Lima i Peru. Svalenes prosjekt, Cristiania, har sitt eget styre og sitt eget personale. Oppgavene til Svalene i Norge er å skaffe midlene til å drive skolen, der de underviser 150 unge jenter uten andre muligheter for å få seg utdanning. Foreningen har medlemmer som gir bidrag etter eget ønske. Svalene drives på frivillig basis, og kun et minimum av de innsamlede midlene brukes til administrative kostnader.

Svalene ble grunnlagt i 1960, inspirert av den franske presten og parlamentsmedlemmet Abbé Pierre og hans Emmausbevegelse. Bevegelsen bredte om seg og fikk etter hvert internasjonale dimensjoner.

Her i Norge var det pater Hertman OFM som fikk vervet som foreningens leder. Da som nå foregikk arbeidet frivillig, og styrets medlemmer jobbet hardt for å promotere foreningen og samle inn penger. Svalene lever fortsatt i beste velgående. Foreningen drives seriøst og er medlem av Innsamlingsregisteret. Er du interessert i å vite mer om Svalenes arbeid, kan du gå inn på Svalenes hjemmeside www.svalene.no.

Tordis Ibanez

Stavanger: Kirkeutvidelsen i gang

St. Svithun menighet i Stavanger er Oslo katolske bispedømmes fjerde største og har hatt en kraftig økning i medlemstallet de siste årene, ikke minst grunnet tilstrømmingen av polske arbeidsinnvandrere. Per dags dato teller den 5338 registrerte medlemmer. Kirken er for lengst blitt altfor liten, og menigheten har arbeidet med utvidelsesplaner i flere år. Prosessen har vært komplisert fordi kirken ligger i en småhusbebyggelse som ansees som bevaringsverdig.

Men mandag etter påskeoktaven, den 12. april, kunne byggearbeidene endelig starte. Kirkebenkene ble flyttet til menighetssalen, som fungerer som kirke i byggeperioden. (For polske søndagsmesser, førstekommunions- og konfirmasjonsmesser leier menigheten lutherske kirker.)

I den eksisterende kirken er det ca 250 plasser, den nye vil ha drøyt 500. Den vil dermed bli landets største katolske kirke, foran St. Paul i Bergen. Det vil koste ca. 25 millioner kroner å gjennomføre prosjektet med å utvide kirken, så i menigheten satser man på at givergleden holder seg.

Menigheten håper på innflytting før jul.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (28. april 2010) /St. Olav

Katarinahjemmets bibliotek allment tilgjengelig

Søstrenes bibliotek på Katarinahjemmet er nå åpnet også for andre brukere. Biblioteket har i underkant av 10.000 titler. Ved å trykke på *Bibliotek* i menylinjen på søstrenes nettsted, får man opp et søkeredskap for å søke på tittel, forfatter eller emne.

Frem til sommeren er biblioteket åpent mandag og onsdag fra 09.00 til 12.00, fra høsten av i tillegg en ettermiddag og kveld. I første omgang er det mulig å konsultere litteraturen på stedet. For folk som bor langt fra Oslo, vil det på visse betingelser være mulig å låne bøker.

Katarinahjemmet.katolsk.no

Dugnadsånd på Hønefoss

Foto: Premia Włodarczyk

St. Teresia menighet på Hønefoss er 75 år i år. Selve jubileet feires helgen 2.–3. oktober, men menigheten ønsket alt nå å markere året med å male kirkerommet og menighetslokalet. Kirken ble litt oppusset for åtte år siden, men det er hele 17 år siden kirkerom og lokale sist ble malt. Mesteparten av jobben ble gjennomført på dugnad annen pinsedag, og Den Hellige Ånd samlet denne dagen mange nasjonaliteter om dette prosjekt som var ganske stort for denne lille menigheten.

St. Olav

Bla i gamle Broen/nye St. Olav på nett

Broens årganger 2004–2009 har en stund vært tilgjengelige i PDF-versjon på nett. Fra og med 2010 er også det nye *St. Olav – katolsk kirkeblad* lagt ut i samme format. I dag har det skjedd en ytterligere forbedring da det nå er mulig å bla i de gamle bladene online. Det er fremdeles også mulig å laste dem ned i PDF-format.

God lesning!

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (18. mai 2010)

Den nordiske bispekonferanse på ad limina-besøk

Pave Benedikt har hatt møte med alle nordiske katolske biskoper i Roma i perioden 20. til 26. mars. Den nordiske bispekonferanse var samlet i Roma til sitt *ad limina*-besøk, som finner sted hvert femte år. I sine private samtaler med pave Benedikt fikk biskopene anledning til å legge frem sine anliggender, og de opplevde paven som en oppmerksom og støttende lytter.

Biskopene var invitert til Statssekretariatet og ulike kontorer ved Den hellige stol. Den politiske og religiøse situasjonen i de nordiske land er relevante anliggender for Den katolske kirkes øverste ledere.

Den nordiske bispekonferanse har fått nye og utbedrede nettsider: www.nordicbishopsconference.org.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (29. mars 2010) /St. Olav

Haiti: Presteseminar gjenåpnes i telt

Den apostoliske nuntius til Haiti kunnngjør at landets presteseminar gjenåpnes den 6. april. «Ni store telt skal brukes som klasserom, og 21 skal gjøre nytte som soverom,» forteller erkebiskop Bernard Auza. «Teltene er vanntette og tåler en vindstyrke på 240 kilometer i timen.»

Seks av de 159 prestestudentene som i dag studerer teologi, og åtte av de 98 som studerer filosofi, omkom i jordskjelvet.

Kollekten fra den pavelige messen skjærtorsdag i Peterskirken gikk i år til presteseminalet på Haiti.

CWN – Catholic World News; it/mt (1. april 2010) /St. Olav

Vatikanet: Kritiserer kardinal Hoyos for hans håndtering av misbrukssak

Sent torsdag kveld den 11. mars publiserte Vatikanet en respons på franske medieoppslag angående et brev fra september 2001, ført i penn av den colombianske kardinal Dario Castrillón Hoyos, daværende leder av Kleruskongregasjonen. I brevet gratulerer Hoyos den franske biskop Pierre Pican av Bayeux-Lisieux for at han unnlot å politianmelde en prest som hadde begått seksuelle overgrep.

– Jeg gleder meg over å ha en kollega i bispeembetet som foretrakk fengsel fremfor å angi en av sine sønner, en prest, skriver kardinal Hoyos. Pican ble senere dømt til tre måneders fengsel for å ha unnlat å anmelde presten René Bissey til politiet. Bissey ble i oktober 2002 dømt for seksuelt misbruk av 11 mindreårige gutter i perioden 1989–1996.

– Dette dokumentet bekrefter hvor moden tiden var for å sentralisere

behandlingen av seksuelle misbrukssaker til Troskongregasjonen, for å garantere en streng og sammenhengende behandling, noe som også skjedde med dokumentene godkjent av paven i 2001, kommenterte Vatikanets pressetalsmann Federico Lombardi den 11. mars.

Mandag uken etter publiserte Vatikanet en guide for legfolk, journalister og andre, som gir en forenklet fremstilling av Troskongregasjonens fremgangsmåte ved misbrukssaker. I dokumentet står det at biskoper skal følge sivil lovgivning når det gjelder rapportering av kriminalitet til rette myndighet.

I følge journalisten John Allen har flere vatikankjennere over lang tid betraktet kardinal Hoyos som en del av «den gamle garde» som var i opposisjon mot reformene gjennomført av kardinal Ratzinger. Allen skriver også at Hoyos' holdning var en av flere grunner til at daværende kardinal Ratzinger presset på for en mer aggressiv praksis for å fjerne prester som hadde begått seksuelle overgrep. Vatikankjenneren Allen konkluderer med at uttalelsen fra fr. Lombardi er en milepæl for Vatikanet – I praksis er dette den første gangen Vatikanet innrømmer at en høytstående tjenestemann begikk en feilvurdering vedrørende misbruksskandalen – en feil senere rettet opp av den kommende pave, avslutter John Allen.

Reuters, NCR, Gollias; Andreas Dingstad (15. mars 2010) /St. Olav

Paven på Malta – møtte overgrepsofre

17. – 18. april var pave Benedikt XVI på Malta. Dette var den første av hans mange utenlandsreiser i 2010. Besøket markerte at det er 150 år siden apostelen Paulus forliste ved Malta (jfr. Apg 28,1).

Mer enn 40 000 mennesker tok imot Den hellige far med rungende applaus og *Viva il papa*-tilrop da han søndagen feiret utendørsmesse i Floriana. – Den største skatten som har skylt i land på Maltas strandkant, er troens skatt, sa paven i sin preken.

Som ventet fikk overgrepsofrene som hadde bedt om å få møte paven, sitt ønske innvilget. I kapellet til nuntiaturet i Valletta var paven og

mennene samlet i bønn, før alle fikk noen minutter alene med Benedikt XVI. – Han ble dypt beveget av deres historier og uttrykte skam og sorg over lidelsen til ofrene og deres familier, heter det i en pressemelding fra Vatikanet.

Talsmannen for ofrene, Lawrence Grech, var tydelig rørt etter å ha møtt Den hellige far. Til «Times of Malta» sier han at møtet har fornyet hans tro og at han beundrer paven for å ha motet til å møte overgrepsofrene. De åtte mennene er en del av en gruppe som har stått frem med sine historier fra åtti- og nittitallet. De skal i denne perioden ha blitt seksuelt misbrukt av prester på et barnehjem.

Søndag ettermiddag møtte paven over 10 000 ungdommer ved havnen i Valletta.

Det korte, men intense besøket på Malta må ha vært oppløftende for Benedikt XVI som samme uke fylte 83 år, og uken etter feiret fem år i Peters stol. Bloggere og kommentatorer fremhever det sterke oppmøtet og støtten – også fra ungdommer – som paven mottok i det sterkt katolske landet.

Times of Malta, Catholic Herald, NCR; Andreas Dingstad (18. april 2010) /St. Olav

Dobbelt så mange kristne som muslimer sør for Sahara

En studie publisert 15. april av Pew Forum on Religion & Public Life, viser at antall kristne i Afrika sør for Sahara har vokst fra syv millioner i 1900 til 470 millioner i dag.

I løpet av samme periode har antallet muslimer vokst fra 11 til 234 millioner. I forhold til en sterk økning av antall kristne og muslimer, har praktiseringen av tradisjonell afrikansk religion gått tilsvarende drastisk tilbake.

I 1900 praktiserte 76% av befolkningen sør for Sahara ulike tradisjonelle afrikanske religioner, mens 14% var muslimer og 9% kristne. I dag er 57% av befolkningen kristne, mens 29% er muslimer og 13% praktiserer tradisjonelle religioner.

Rapporten forteller at kristne og muslimer i Afrika sør for Sahara generelt

har et positivt syn på hverandre; i de fleste land er det relativt få som mener at det finnes en anti-muslimsk eller anti-kristen innstilling i landet. Samtidig sier rapporten at både muslimer og kristne innser at de vet relativt lite om hverandres tro, og et ikke ubetydelig antall kristne (i noen land 40%) anser muslimer for å være voldelige. Muslimer er mer positive i sin vurdering av kristne enn de kristne er i sin vurdering av muslimer.

Pew Forum, Fides (19. april 2010)

Apostolisk delegat skal ha tilsyn med Kristi Legionærer

Pave Benedikt XVI skal utnevne en apostolisk delegat som skal ha tilsyn med Kristi Legionærer, kunngjør Vatikanet den 1. mai. Nyheten ble offentliggjort av Vatikanets pressekontor dagen etter at de fem biskoper som har gjennomført en apostolisk visitas av Legionærene, presenterte sin rapport for Den hellige far.

I en svært åpen og tydelig uttalelse skriver Vatikanet at biskopene er enige om at det behøves en «dyptgripende reevaluering» av presteordenen. Pavens representant skal nå overta tilsynet med ordenssamfunnet, og de nåværende ledere skal rapportere til ham. Paven vil også oppnevne en kommisjon som skal studere Kristi Legionærers konstitusjoner, noe som indikerer at de interne reglementer vil bli gjenstand for revisjon. Den hellige far skal også utnevne en veileder til Regnum Christi, som er legionærenes legmannsbevegelse.

Kristi Legionærer ble i 2009 rystet av rapporter om at p. Marcial Maciel, grunnleggeren av presteordenen, var far til minst ett barn. I følge diverse kilder skal barnet og dets mor i flere år ha mottatt finansiell støtte fra Legionærene. Talsmenn for Legionærene avviste først anklager om at p. Maciel også skal ha misbrukt ordensmedlemmer, men gikk senere tilbake på dette og uttalte at de ikke kunne avvise at han var skyldig i vanskjøtsel av sin stilling. P. Marcial Maciel døde i januar 2008, 88 år gammel. Sommeren 2009 innledet Vatikanet en apostolisk visitas av presteordenen, for å undersøke Legionærenes seminarer, skoler og andre institusjoner over hele verden.

I Vatikanets konklusjon heter det at grunnleggeren hadde utviklet et negativt ledelsesmønster. Uten å kritisere noen av ordenens nåværende ledere, heter det i rapporten at p. Maciel «hadde skapt en forsvarsmekanisme som i lang tid gjorde ham uangripelig.» Uttalelsen fordømmer videre det de beskriver som «sverting og utstøting av de som tvilte på p. Maciels dyder.»

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (2. mai 2010) /St. Olav

Schönborn anklager Sodano for hemmelighold

I et oppsiktsvekkende angrep på kardinal Angelo Sodano hevder den østerrikske kardinal og erkebiskop av Wien, Christoph Schönborn, at Sodano er skyldig i hemmelighold i den beryktede «Gröer-saken». I følge Schönborn forsøkte daværende kardinal Ratzinger å igangsette en full undersøkelse av kardinal Hans Hermann Gröer – som var anklaget for å ha misbrukt en ung gutt og flere munk. Gröer fratradte som erkebiskop av Wien i 1995. Han ble aldri avsatt som kardinal, men pave Johannes Paul II fratok ham retten til å utøve sine rettigheter. Han døde i 2003.

I følge hans etterfølger kardinal Schönborn, skal Joseph Ratzinger ha tapt kampen for å igangsette full etterforskning av Gröer, etter at flere av Johannes Paul II's rådgivere skal ha overbevist paven om at beskyldningene var overdrevne. Schönborn har tidligere referert til en samtale med Ratzinger hvor den tyske kardinalen skal ha sagt: «den andre siden – den diplomatiske – vant.» Den diplomatiske siden skal her peke på kardinal Sodano, som var Vatikanets statssekretær i perioden 1990–2006.

– Hemmeligholdets dager er over. Kirkens prinsipper om tilgivelse ble tolket på en falsk måte og ble dermed fordelaktig for de ansvarlige fremfor ofrene, sier Schönborn til østerrikske Kathpress.

Schönborn anklager også Sodano – nåværende dekanus for kardinalkollegiet – for å ha utrettet «massiv skade» overfor ofre i forbindelse med sine uttalelser i påsken, der han kalte misbrukssakene for «smålig sladder».

Telegraph, Reuters, Kathpress; Andreas Dingstad (10. mai 2010)

Costa Rica: Ba katolikker stemme i samsvar med Kirkens lære – må betale erstatning

Høyesteretten i Costa Rica har dømt biskop Jose Francisco Ulloa til å betale en bot etter å ha oppfordret katolikker til å bruke sin stemmerett i tråd med katolsk lære. Dette melder CNA. Biskopen kom med oppfordringen under en messe i 2009 i den daværende valgkampen, hvor blant annet abort og homofiles rettigheter sto på plakaten.

Yeudy Blanco Vega fra organisasjonen «Bevegelsen for en sekulær stat» hevdet at biskopen med sine uttalelser brøt artikkel 28 i landets konstitusjon – som forbyr klerikere aktiv deltagelse i politisk arbeid. Siden retten tolket biskopens uttalelser som politisk agering fremfor pastoral veiledning, dømte de ham til å «avstå fra å oppfordre folk til ikke å stemme på kandidater som etter hans mening ikke deler den katolske tros verdier». I tillegg må Ulloa betale oppreisning og saksomkostninger.

Presidenten for landets bispekonferanse, erkebiskop Hugo Barrantes, svarte på kritikken fra enkelte politikere med å henvise til kapittel fire i den pastorale konstitusjon *Gaudium et Spes*: – Men alltid og overalt vil den [Kirken] gjøre krav på å kunne forkynne troen med virkelig frihet, fremlegge sin samfunnslære, uhindret utøve sin tjeneste blant menneskene, og felle sin moralske dom, selv over politiske forhold, når menneskets fundamentale rettigheter eller sjelenes frelse krever det.

CNA – Catholic News Agency; Andreas Dingstad (10. mai 2010) /St. Olav

Paven: «Den største forfølgelsen av Kirken i dag fødes av synden innad i Kirken»

11.-14. mai besøkte pave Benedikt XVI Portugal. Tradisjonen tro fikk journalister om bord på flyet stille spørsmål til Den hellige far i forkant av besøket. Under dette møtet med pressen omtalte paven blant annet overgrepssakene, forholdet mellom Kirken og den sekulære kultur og den økonomiske krisen.

På spørsmål om budskapet fra Fatima – som forutså tider med prøvelser og lidelser for Kirken – også er

relevant i dag, sa han blant annet:
– Sett i lys av hva vi i dag kan oppdage i dette budskapet, kommer angrep på paven eller Kirken ikke bare utenfra Kirken. Kirkens lidelse kommer også innenfra Kirken, fordi synden eksisterer i Kirken. Dette har alltid vært kjent, men i dag er vi vitne til det på en forferdelig måte. Den største forfølgelsen av Kirken i dag kommer ikke fra de ytre fiender, men fødes av synden innad i Kirken.

– Kirken har derfor et dyptpløyende behov for på nytt å lære å gjøre bot, å omfavne renselsen – på den ene siden å lære tilgivelse, men også behovet for rettferdighet. Tilgivelsen ekskluderer ikke rettferdigheten. Vi må på nytt lære oss det essensielle: omvendelse, bønn, botsøvelser og de teologiske dyder, la han til.

Besøkets høydepunkt var da paven feiret utendørsmesse for over 500 000 i Fátima. I sin preken sa Benedikt at han kommer som en pilegrim til Portugal, og at Fátima er stedet som Jomfru Maria valgte å tale til menneskeheten i den moderne tidsalder.

I en egen seremoni ved byens berømte mariahelligdom tidligere på dagen overga Den hellige far presteskaperet til Jomfru Marias rene hjerte.

NCR, CNS, AFP, VIS; Andreas Dingstad (11. mai 2010) /St. Olav

Vatikanet/Ukraina: Takker ja til invitasjon – ortodokse innvendinger

Pave Benedikt XVI har takket ja til en invitasjon fra den ukrainske bispekonferansen om å besøke landet i 2012, i anledning 600-årsmarkeringen for forflytningen av bispesetet fra Halych til Lviv. Dette bekreftes av erkebiskopen på nettstedet til bispedømmet Kyiv-Zhytomyr. Vatikanet har foreløpig ikke bekreftet rapportene.

– Feiringen av 600-årsjubileet for flyttingen av det galisiske katolske metropolitsete til Llov er ikke den beste anledning for pavens besøk til det kanoniske territorium tilhørende Den russisk-ortodokse kirke, sier den fungerende sekretæren for Moskvpatriarkatets mellomkirkelige avdeling, Dimitry Sizonenko til Interfax.

Den katolske og Den ortodokse kirke har lenge vært uenige om nettopp Ukraina, et spørsmål som kanskje er det største hinder i de katolsk-ortodokse relasjoner. Den ortodokse kirke har gjentatte ganger krevd en stopp på det man kaller «proselyttvirksomhet» i Russland og dets nærområder, inkludert Ukraina.

I følge formannen for Moskvpatriarkatets mellomkirkelige avdeling, erkebiskop Hilarion, ble mer enn 500 ortodokse sogn «tatt med makt» av katolikker fra den østlige rite etter kommunismens fall. Katolske og ortodokse ukrainere har gjentatte ganger vært i konflikt grunnet uenighet om kirkelige eiendommer som ble konfiskert fra Den ukrainske katolske kirke under det sovjetiske styre. Mange av disse ble deretter overlevert til Den ortodokse kirke. Etter kommunismens fall har Den ukrainske katolske kirke krevd eiendommene tilbakelevert.

Annonseringen av besøket kommer, i følge George Weigel, i en tid hvor Russland og Den ortodokse kirke søker økt innflytelse i Ukraina. Forfatteren og teologen Weigel trekker frem at det var Patriark Kirill av Moskva som ledet bønningen ved innsettelsen av den russiskvennlige president Viktor Yanukovych – uten representanter fra Den ukrainske katolske eller ortodokse kirke, som tradisjonelt er til stede ved denne typen anledninger.

Samtidig har den siste tiden vært svært positiv for andre aspekter ved de katolsk-ortodokse relasjoner. Nevnte erkebiskop Hilarion besøkte i mai Roma i anledning de russiske kulturdagene i Vatikanet. Her ble det blant annet arrangert en konsert dedikert til Benedikt XVI. Initiativtager var patriark Kirill, overhodet for Den russisk-ortodokse kirke.

Erkebiskop Hilarion gjentok her sin støtte til pave Benedikts nyevangelisering av Europa, og fremhevet at Den ortodokse kirke vil jobbe sammen med Roma «ikke lenger som en rival, men som en alliert» i kampen for å bevare den kristne tradisjon.

De ulike arrangementene og den positive retorikken er et synlig tegn på de siste års fremskritt i relasjonen mellom Den hellige stol og Den

Russisk-ortodokse kirke. Spørsmålet om Ukraina gir allikevel situasjonen et preg av realisme og nøktern optimisme.

First Things, Chiesa, CNA, UNA; Andreas Dingstad (27. mai 2010)

Vatikanet inngår samarbeid om stamcelleforskning

Det pavelige råd for kulturen annonserte i mai at de har inngått et samarbeid med det italienske bioteknologiske firmaet NeoStem. Avtalen tar sikte på felles promotering for anerkjennelsen av det medisinske potensial til såkalte adulte stamceller.

Forskning på stamceller fra menneskelige embryoer har lenge møtt kraftig motstand fra Den katolske kirke, siden den innebærer destruksjon av menneskelige embryo fra befruktete eggceller eller fostre. Derimot har Kirken oppfordret til fortsatt forskning på adulte stamceller, nå senest ved gårsdagens avtale.

– Som en del av samarbeidet vil NeoStem og Det pavelige råd tilby kursprogrammer, publikasjoner og akademiske forelesninger med en tverrfaglig tilnærming for teologiske og filosofiske fakulteter, inkludert de bioetiske verden rundt, heter det i en felles uttalelse.

Et av hovedmålene for samarbeidet ventes å være offentlig opplysningsarbeid om de store fremskritt som er gjort innen forskningen på adulte stamceller, blant annet hvordan benmargstamceller har vist seg å kunne omprogrammeres til andre typer organspesifikke stamceller. Forskning viser at stadig flere slike transformasjoner er mulige.

– Den viktige dimensjonen med adult stamcelleforskning er basert på det faktum at den ikke setter menneskelig liv i fare. Denne typen forskning unngår dermed en rekke etiske og moralske utfordringer som oppstår ved forskning på embryo-stamceller, sier p. Tomasz Trafny fra Det pavelige råd for kulturen til NYDailyNews.

Vatikanet forplikter seg til å bidra med 1 million dollar i økonomisk støtte til prosjektet.

VIS, CNA, Wikipedia, NY Daily News; Andreas Dingstad (25. mai 2010)

Skriftemål, taushetsplikt og norsk lov

Av msgr. dr.iur.can. Torbjørn Olsen
og advokat Håkon Bleken

I kjølvannet av overgrepsskandalene i Den katolske kirke, ble det i norske medier satt fokus på skriftemålet.

DET KAN SE UT SOM det er en motsetning mellom katolske presters absolutte plikt til å bevare taushet om skriftemålshemmeligheter og norske myndigheters krav om at slike hemmeligheter skal gis videre til politiet i visse situasjoner.

16. april 2010 sendte justisminister Knut Storberget brev til trossamfunnene om § 139 i straffeloven: «I dag inntreffer avvergingsplikten når man har sikker (pålitelig) kunnskap om at en alvorlig straffbar handling, som for eksempel voldtekt, seksuell omgang med barn og grove voldslovbrudd er nært forestående eller er i ferd med å bli begått. Taushetsplikt, uansett rettslig grunnlag, må vike for avvergingsplikten.» 21. april 2010 fulgte kulturminister Anniken Huitfeldt opp med et brev der hun understreket «at eventuell taushetsplikt i henhold til tros- og livssynssamfunnets egne regler må vike for avvergingsplikten, selv når det gjelder opplysninger fremkommet under sjelesorg, skriftemål o.l.»

Dette dreier seg mer om en politisk skapt motsetning, kanskje av opportunistiske grunner, enn en reell juridisk og rettslig motsetning. Det er fortsatt slik at katolske prester kan bevare absolutt taushet om skriftemålshemmeligheter uten å risikere straffean-svar i Norge.

Plikten til å bevare taushet ifølge kirkeretten

Den kanoniske rett har i tidenes løp utviklet en rekke regler for å sikre bruken av skriftemålet. Ett av disse er prestens absolutte taushetsplikt. De første skriftlige regler finnes i Gratians «dekret» fra 1140. Den grunnleggende bestemmelse i dagens kanoniske rett lyder: «Det sakramentale segl er ukrenkelig; derfor er det strengt forbudt for en skriftefar ved ord eller på noen annen måte og av en hvilken som helst grunn å forråde et skriftebarn.» Heller ikke skriftebarnets samtykke gir presten rett til å røpe en opplysning mottatt i skriftemål.

Beskyttelsen av skriftemålet er kronet med egne bestemmelser i den kirkelige strafferett. Straffelovforfølgning av en prest i **slike tilfeller** er Vatikanets sak, og den lokale biskop har plikt til å oversende enhver slik sak dit.

Plikten til å røpe taushetsbelagt informasjon i Norge

Etter reformasjonen fikk vi i Norge en taushetsplikt for prester som inneholder en plikt til å varsle i noen særlige tilfeller. Etter hvert er imidlertid den lovpålagte taushetsplikt for prester blitt mer relativ, slik den også er for andre yrkesgrupper som for eksempel leger og advokater. Det betyr at taushetsplikten etter norsk lov, men ikke etter den kanoniske rett, viker for en anmeldelsesplikt til politiet i visse tilfeller. Det er når anmeldelse enten kan avverge bestemte alvorlige forbrytelser jfr. straffeloven (strl.) § 139 eller når noen risikerer å bli uskyldig dømt jfr. strl. § 172.

Anmeldelsesplikten gjelder aldri bare for å oppklare en allerede begått forbrytelse. Straffeloven truer prester og en del andre yrkesgrupper med fengsel i inntil et halvt år for å «åpnbare hemmeligheter, som er dem eller deres foresatte betrodd i stillings medfør» (§ 144). Det er derfor straffbart for prester å gå til politiet med opplysninger om forbrytelser som er begått og som de får rede på under skriftemål. Regjeringen foreslår ingen endring i reglene om dette.

Straffeloven § 139 opplister en rekke forbrytelser som enhver har plikt til å søke å avverge ved anmeldelse eller på annet vis. Plikten til å avverge går foran den taushetsplikten som følger av straffeloven, noe regjeringen nå foreslår å lovfeste, men det er altså ikke noe nytt. Avvergingsplikten er kun et problem for Den katolske kirke i den grad den også innebærer en anmeldelsesplikt. Den prest som i et skriftemål blir kjent med at en forbrytelse er i emning, vil åpenbart gjøre det han kan bortsett fra å bryte taushetsplikten, for å avverge. Han vil og må bruke selve tillitsforholdet som har ført til kunnskapen om den forestående forbrytelse, til dette.

I den nye vedtatte straffelov av 2005 (som ikke ventes å tre i kraft på en god stund ennå) finnes det i § 196 en noe utvidet avvergingsplikt. Plikten til å avverge inntreffer når sannsynligheten for at noe forbrytersk kan være i ferd med å skje, er litt lavere enn i den någjeldende lov av 1902, og en del nye straffbare forhold er oppregnet i listen over dem som innebærer anmeldelsesplikt. Det regjeringen foreslår, er stort sett å sette denne bestemmelsen i kraft før resten av den nye straffeloven.

Katolske presters rett til å bevare taushet om skriftemålshemmeligheter

Norsk rett anerkjenner fullt ut det dilemma straffeloven kan sette blant annet våre prester i. Strl. § 139 og ny strl. § 196 fritar for straff ved brudd på anmeldelsesplikten dersom en anmeldelse ville kunne ramme vedkommendes liv, helse eller velferd. Det vil utvilsomt være tilfellet at prestens velferd rammes dersom han bryter «det sakramentale segl» og derfor havner under «ekskommunikasjon etter selvfelt dom forbeholdt Den apostoliske stol». Katolske prester kan derfor med stor sannsynlighet ikke straffes for brudd på anmeldelsesplikten. Risiko for å lide martyrdøden er det uansett ikke tale om. Strafferammen er ett års fengsel. Regjeringen foreslår heldigvis ingen endring i dette prinsippet. Dessuten er spørsmålet om Den katolske kirkes regler for forvaltningen av sakramentene et spørsmål om religionsfrihet. Forsøk på «å overkjøre» Kirkens krav overfor egne prester om

absolutt taushet, vil være en krenkelse av religionsfriheten.

Konklusjon

Slik vi ser det, er det tale om en teoretisk, ikke en praktisk motsetning mellom kirkeretten og straffeloven. Motsetningen har bestått i over 100 år, nåværende straffelov er fra 1902, uten konkrete eksempler på konflikt, og slik vil det sikkert fortsette.

Kirkens regler for skriftemålet kan bare forstås på bakgrunn av at det er et sakrament. Alvorlige synder, ja endog dødssynder, kan det gis tilgivelse for i skriftemålet. Å legge forholdene til rette for at de troende benytter seg av skriftemålet, er et spørsmål om det høyeste av alle goder: det evige liv. Den troende må derfor være så sikker som det er mulig å bli, på at skriftemålshemmigheter ikke vil bli røpet, slik at frykt for dette ikke fungerer som en sperre for å gå til skrifte.

En utvidet versjon av artikkelen er tilgjengelig på www.katolsk.no/nyheter/2010/05/21-0002.htm ■

Nordens enda katolska högskola erbjuder läsåret 2010–2011

DISTANSKURSER VIA INTERNET

Hösten 2010

- ▶ Introduktion till filosofin
- ▶ Filosofins historia I: Antiken och medeltiden
- ▶ Allmän etik
- ▶ Död och fullbordan i den kristna tron
- ▶ Bild och bildteologi
- ▶ Thomas Merton – andlig vägledare och gränsöverskridare

Våren 2011

- ▶ Filosofins historia II: Nya tiden
- ▶ Skönt eller sublimt? Introduktion till estetiken
- ▶ Utvecklingslinjer i tidig kristendom: Patristik
- ▶ Nedslag i kyrkoarkitekturs historia

SAMT TVÅ VECKOSLUTSKURSER I UPPSALA

- ▶ Verklighet och vision: Församlingspedagogisk teori och metod (september–oktober 2010)
- ▶ Teologi i film (januari–mars 2011)

Intresserad? Läs mer på www.newman.se

Post- och besöksadress Slottsgränd 6, 753 09 Uppsala
Tel 018-580 07 00 (vx), vardagar kl 10.00–12.00 Fax 018-580 07 20
e-mail adm@newman.se hemsida www.newman.se

Bli med på pilegrimsferd til det undergjørende krusifikset i Røldal

Gammeljonsokmesse 6. juli 2010:

Vandring, bønn, sang, sykesalving og midnattsmesse

Katolske Hardanger 7. juli 2010:

Konsert i Kinsarvik kirke:
O skjønnest moy – Jomfru Maria i ord og tonar frå mellomalder til idag

For mer informasjon og registrering:

Kontakt St. Paul menighet, tlf. 55 21 59 50,
mobilnr: 988 50 488.
<http://bergen.katolsk.no>

Få St. Olav i lydformat

I SAMARBEID MED KABB, Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte, tilbyr vi *St. Olav – katolsk kirkeblad* i lydformat (enten for DAISY-spillere eller for vanlige CD-spillere). Man trenger ikke å være synshemmet for å få *LydOlav*; dette er et tilbud også for dem som har vanskelig for å lese bladet av andre grunner, for eksempel eldre eller syke som synes det blir for slitende å lese eller holde bladet.

Som papirutgaven er gratis for alle katolikker i Norge, så er også versjonen i lydformat gratis. Lyd-prosjektet medfører imidlertid ekstra utgifter for bladet, så vi er glade for alle gode gaver.

Er du interessert, kontakt KABB:

kabb@kabb.no
69 81 69 81
Postboks 333, 1802 Askim

Bærekraftig bistand

Av Dag Albert Bårnes

I en tid da bistandsdiskusjonen er på sitt heftigste, med spørsmål om det nytter på dagsorden, og manges oppfatning om at «pengene trengs bedre hjemme», er det viktig å huske hva pave Benedikt sa i sin første encyklika, *Deus Caritas est*: Vi er pliktige til å vise nestekjærlighet, og vår neste er alle dem vi kan gjøre noe for, uavhengig av avstand. I tillegg er det viktig å reflektere rundt hva slags bistand som virker best, hva som er bærekraftig bistand. Caritas har i mange år jobbet målrettet med dette og har en klar bistandsfilosofi.

MED OVER 165 NASJONALE medlemsorganisasjoner og prosjekter i over 200 land og områder er Caritas et av verdens største og mest effektive bistandsnettverk. Caritas Norge er en del av dette nettverket.

Brukerfokus

Caritas tror at utvikling i lokalsamfunnene kun kan skje om lokalbefolkningen selv tar hånd om den. Den viktigste ressurs er ikke penger, men kreative mennesker. Selvsagt trenger de penger også, men penger alene gir ikke utvikling. Det gir fort korrupsjon og økt urettferdig fordeling.

I Caritas' bistandsfilosofi, kalt «Caritaspartnerskap», er det ledende prinsippet lokalt eierskap og subsidiaritet. Det betyr at man ikke trer tiltak nedover hodet på lokalbefolkningen, men snarere tvert i mot støtter deres egne tiltak. Man gir dem mulighet til opplæring i hvordan demokratiet i deres eget land er ment å fungere,

I Mulundu, Mansa har Caritasgruppen startet lokalskole som gir plass til foreldreløse barn. Artikkelforfatteren midt på bildet.

og hvordan de kan påvirke det til det felles beste.

Caritas kaller målgruppen for *deltakere* – ikke mottakere. Caritas bidrar til at de kan organisere seg i forskjellige typer grupper og foreninger for utvikling, for inntektsskapende arbeid, og for andre interesser av forskjellig slag. Slike grupper får ikke bare opplæring, men praktisk støtte til bedret inntekt og livssituasjon.

Den viktigste ressurs er ikke penger, men kreative mennesker.

Et annet viktig prinsipp er å unngå at folk blir avhengige av eksternt hjelp. Snarere tvert i mot – Caritas definerer tiltakenes bærekraft i folks evne til selv å ta nye initiativer. Det er for eksempel ikke all utvikling som koster penger; mye kan gjøres om man har kunnskap og dugnadsånd.

Sammensatt bistand

Fra første dag må det formidles tydelig til deltakerne at bistanden er ment som nettopp *bistand* – hjelp til deres egne tiltak, og de er selv ansvarlige for at den fungerer. Dessuten er bistanden tidsbegrenset og ment som

starthjelp for endringsprosesser. Bare i Zambia jobber Caritas Norge i over 20 sogn i tre bispedømmer. I hvert sogn jobbes det i minst tre lokalsamfunn. Hvert lokalsamfunn skal delta fra planleggingsstadiet og selv definere hva som skal gjøres. Derfor blir det store ulikheter i hvordan tiltakene tar seg ut på forskjellige steder. Noen tematiske hovedføringer ligger fast; man skal støtte lokalsamfunnsorganisering, demokratibyggning og økt kunnskap om folks rettigheter. Det skal være et fokus på kvinners deltakelse i beslutende prosesser og et klart fokus på å redusere vold mot kvinner. Der det er naturlig, og det er det nesten over alt, skal programmene fokusere på bevisstgjøring og forebygging av spredning av hiv, og tiltak for å lindre konsekvensene av aids. Dessuten skal alle tiltak inkludere elementer som tar vare på miljøet.

De fleste lokalsamfunn fokuserer på tiltak som bedrer inntekten, og som gjør landbruket mer effektivt og mer miljøvennlig. Også treplanting har miljøvennlige effekter, samtidig som det kan bedre husholdningenes ernæring og inntekt. Mange steder er det formet kooperativer innenfor eksempel jordbruk og fiskeoppdrett, eller rene salgsforetak, som å åpne en butikk. Mange av disse gruppene bruker en del av sitt overskudd til

selv å hjelpe lokalsamfunnets spesielt utsatte, som for eksempel foreldreløse barn. Det kan enten være med mat og klær, eller – som enkelte grupper har klart – skolegang på nyopprettede grendeskoler.

En samvittighetens røst

Men utvikling kan ikke komme gjennom dugnadsånd på lokalt plan alene. Myndigheter på alle nivå har et særlig ansvar. Dessverre blir mange politikere i fattige land ikke politikere for det felles beste, men for eget beste. Korrupsjon og maktmisbruk trives. Samtidig er det mange politikere som er oppriktige, men når de kommer til hovedstaden, mister de ofte kontakten med virkeligheten.

Caritas skal – i samarbeid med hele Kirken – være en samvittighetens røst og en påminnelsens kraft for landets ledere. I mange land er dette en av få røster som kan tale de svakestes sak, som kan påpeke inkompetanse og grådighet hos ledere. Nesten overalt har Caritas og Kirken de beste skussmål. Ofte er de den fremste leverandør av utdanning og helsetjenester. Derfor er det vanskelig for selv de mest korrupte og onde ledere å bringe Caritas og Kirken til taushet.

Men de forsøker. Paul Duffy er president for Caritas Zambia og biskop i Mongu i Vest-Zambia. Han kan fortelle at nesten hver gang han vært i utlandet, får han problemer med å komme tilbake til landet. Erkebiskop Telesphore Mpundu av Lusaka, en samarbeidspartner for Caritas Norge fra den tid han var biskop i Mpika, ble nylig angrepet offentlig og beskyldt for en partipolitisk agenda og dobbeltmoral, fordi han hadde påpekt at regjeringen og landet ikke var tjent med at tidligere president Chiluba slapp unna anklagene om korrupsjon.

Også på den internasjonale arena skaper Caritas og Kirken forandring. Mange land har fått betydelig bedre økonomi etter gjeldslette, en kampanje som startet på katolsk initiativ i forbindelse med jubelåret 2000. Nå går kampanjen på mer og bedre bistand, samtidig som handelsbetingelsene i større grad må favorisere de fattigste landene.

I Luchembe, Mpika, har Caritasgruppen anmeldt den lokale høvdingen for maktmisbruk- og fått ham avsatt!

Ektepar i Chibaye, Mpika, som har kjøpt seg solcellepanel gjennom økte inntekter etter at de ble med i programmet. De kan blant annet lade mobiltelefonen. Den bruker de til å sjekke gjeldende priser på jordbruksartikler. Nå blir de ikke lengre lurt av skruppelløse oppkjøpere.

Kamana Fred, fra Chinsali i Mpika, som har fått støtte til studier - og har åpnet førskole.

Det fungerer!

Selv om Caritas Norges slagord er «Caritas forandrer verden», og arbeidet fokuserer på å endre strukturer i samarbeidslandene, som folks manglende innflytelse i politiske beslutninger, undertrykkelse av kvinner, rovdrift på naturressurser og nærmest systematisk korrupsjon, kan resultater måles. Disse resultatene måles i folks liv – at det virkelig endres til det bedre. ■

Stiklestadjubileet i 1930 – synliggjøring av en norsk, katolsk identitet

Av Tone Njølstad Slotsvik

29. juli 1930 var det 900 år siden Olav Haraldsson falt i slaget ved Stiklestad. Jubileet som skulle markeres denne dagen, var et stort høydepunkt for katolikker i Norge, og planleggingen av det startet flere år i forkant. Feiringen av helgenen var viktig i seg selv, men jubileet ble også en mulighet til å synliggjøre at Den katolske kirke igjen var godt etablert på norsk jord.

FOR Å FORSTÅ BETYDNINGEN av jubileet for datidens katolikker, må vi vite litt om det historiske bakteppet for det. Den første katolske menigheten etter reformasjonen ble grunnlagt i Christiania i 1842 – og søknaden om å få opprette den ble innvilget året etter. Meningen var at menigheten skulle betjene de rundt 60 utenlandske katolikkene som bodde i hovedstaden da.

Andre trossamfunn enn statskirken hadde ikke hatt lov til å etablere seg i Norge før dissenterloven ble opphevet i 1845 (den første katolske menigheten hadde fått dispensasjon fra dette forbudet da den ble godkjent to år tidligere). Men med opphevelsen av dissenterloven åpnet det seg nye muligheter for Den katolske kirke. I løpet av 1800-tallet ble til sammen 14 menigheter grunnlagt i Norge, og målet ble ikke bare å samle de utenlandske katolikkene, men også å omvende nordmenn.

En liten og fremmed kirke

Antallet katolikker vokste langsomt. I 1930 var det under 3000 katolikker i Norge, inkludert 445 ordenssøstre og 33 prester. Vi vet ikke hvor mange av katolikkene som var norske i denne perioden, men folketellingen i år

Prosesjon – Stiklestad 1929

1900 kan gi oss en pekepinn: Det året oppga litt over halvparten av katolikkene at de var født i Norge. Blant de som ikke var født i Norge, var tyskere i klart flertall, mens de to neste gruppene på listen var italienere og østerrikkere.

Mange katolikker opplevde det som vanskelig å ha en trostilhørighet som var forskjellig fra den flertallet av befolkningen hadde. I årtiene før 1930 var mellom 96 og 98 prosent av den norske befolkningen medlemmer av statskirken; religiøst mangfold var et ukjent fenomen. Blant de få prosentene som ikke var statskirke-medlemmer, var de fleste medlemmer av lutherske trossamfunn.

Katolisismen var for mange både fremmed og skremmende. Dels handlet skepsisen om at man så på den konfesjonelle kløften mellom katolisismen og protestantismen som svært stor. I tillegg var prestene stort sett utenlandske, og mange nordmenn oppfattet de kirkelige ritualene som eksotiske – og var det ikke slik at det var Paven, og ikke norske styresmakter, katolikkene ville være lojale mot i siste instans? At frontene mellom katolikker og lutheranere var steile,

var tilfelle over hele Europa. Leser man *St. Olav* fra tidlig på 1900-tallet, får man et innblikk i hvordan det var å tilhøre en av disse frontene. I 1905 sto for eksempel artikler med titlene «Kunde sandheten reformeres?», «Om den «katolske fare» i Amerika» og «Forsvar din kirke» på trykk. For katolikker i Norge kunne det få store konsekvenser å konvertere: Flere opplevde at familien vendte ryggen til dem.

På 1920-tallet hadde situasjonen vært spesielt vanskelig. Flere større saker gjorde at den fikk mye oppmerksomhet i norsk presse. Den katolske kirke kom først i søkelyset i forbindelse med at kardinal Wilhelm van Rossum, prefekt for Propagandakongregasjonen, var på visitasreise i Norge og de andre nordiske landene sommeren 1923. I alle de norske byene han var innom, møtte store folkemengder fram, noe han tolket som et tegn på at interessen for katolisismen var økende. Da han nevnte dette – og i tillegg kom med noen feilaktige påstander om lutherske prester – i en artikkel som ble oversatt til norsk, førte det til mange oppslag i norske aviser.

Foto: Øystein Arnesen

søstre kom til Norge, og antallet menigheter økte fra 14 ved århundreskiftet til 19 30 år seinere. Foreningslivet blomstret, og flere nasjonale forbund med lokale forgreininger, som St. Olavs Forbund og Norske Kvinders Katolske Forbund, så dagens lys på 1920-tallet. Dessuten sluttet flere kjente, ressurssterke personer seg til Den katolske kirke, med Sigrid Undset som den mest framtrede.

Olsok før stiklestadjubileet

Det var vanlig at olsok ble feiret med festgudstjeneste den påfølgende søndagen, og i hvert fall i hovedstaden virker det som om den har hatt stor oppslutning. Flere ganger meldte hovedstadsavisene om at olsokmessen i St. Olavs kirke samlet mange tilhørere.

Som en del av olsokfeiringen i Trondhjem, tok sognepresten der, Celestin Riesterer, i 1916 initiativ til en valfart til Stiklestad. Ved den første valfarten var det bare tre deltakere, året etter var de fire ganger så mange, og i 1922 kunne Riesterer notere at «hvert aar har antallet av deltagende gaat frem.»¹ Noen særlig stor oppslutning kan det ikke ha vært snakk om, men Riesterer så seg fornøyd: De åndelige deltakerne var mange flere enn dem som faktisk møtte opp, og dessuten var valfarten «noget ganske andet end en

prunkende demonstration.»² I tillegg var formidlingen til *St. Olavs* lesere i etterkant av valfarten viktig i seg selv.

Katolikkene var ikke alene om å markere slaget ved Stiklestad. De første lutherske olsokfeiringene kom i stand på slutten av 1880-tallet og begynnelsen av 1890-tallet, men det var først etter første verdenskrig at arrangementene fikk større oppslutning.³ At også lutheranere feiret olsok, ga håp om at den tilbakevendte katolske tradisjonen ville vekke interessen for selve katolisismen. Det kom klart til uttrykk i *St. Olav* i 1921: Oppslutning rundt olsok «er istand til at opfylde ethvert norsk kristenhjerte med glæde og os katoliker til like med det bedste haab for fremtiden.»⁴

Likevel var det om og gjøre ikke å bli beskyldt for å utnytte den gryende interessen for olsok til agitasjon. Det mente i alle fall Riesterer. I 1912 skrev han for første gang om St. Olav og Olavsfesten i den trønderske lokalavisen *Dagsposten*, og han gjentok det nesten årlig i lang tid. Selv kommenterte han at i 1913 var «interessen for St. Olav og hans festdag ennu så liten og møtte så meget motstand, at man ikke måtte skrive for meget – for ikke å vekke for megen strid og forargelse.»⁵ I 1916 mente han å se

2 *St. Olav* nr. 33 1922: 259.

3 Eriksenas 2001: 130.

4 *St. Olav* nr. 31 1921: 241.

5 *St. Olav* nr. 29 1929: 231.

To år senere skulle Stortinget stemme over en opphevelse av jesuittforbudet, og da var det flere stortingspolitikere som nevnte kardinalbesøket som et tegn på en katolsk offensiv det burde demmes opp for. Avstemningen endte med et stort flertall for å opprettholde forbudet. En tredje sak dukket opp i 1926, da en hissig avisdiskusjon mellom sognepresten Celestin Riesterer og antroposofen og skribenten Marta Steinsvik endte med en rettsak som ble fulgt i aviser over hele landet.

Dessuten var dette et turbulent tiår internt i kirken. I 34 år, fra 1887 til 1921, hadde luxembourgeren Fallize vært Den katolske kirkes overhyrde i Norge. Året etter hans avgang ble nederlandske Smit utnevnt til biskop. Allerede etter seks år, i 1928, ble han nærmest uten forvarsel kalt til Roma, og Norge sto uten biskop fram til Olav Offerdahl ble hans etterfølger i 1930. At den aldrende Offerdahl ble utnevnt til biskop, har blitt tolket som en kriseløsning, men løsningen hadde i alle fall symbolkraft: Rett før stiklestadjubileet fikk Norge sin første norskfødte katolske biskop siden reformasjonen.

Samtidig hadde Den katolske kirke fått nye ressurser. Mange nye ordens-

Foto: Øystein Arnesen

Prosesjonen på vei opp mot det nye kapellet, 1930.

Foto: OMB/NTNU

Den første messe i det nye kapellet på stiklestad. Pastor Irgens forretter assistert av sogneprest Krijn, 1930.

tegn til økt interesse for olsok, men oppfordret likevel til forsiktighet.

Tre dager med feiring

Men da stiklestadjubileet nærmet seg, så man ingen grunn til ikke å synliggjøre Olav den hellige nettopp var en katolsk helgen. Forberedelsene til jubileumsfeiringen hadde startet et par år tidligere. Daværende biskop Johannes Olav Smit hadde opprettet Nasjonal Katolsk Jubileumsnevnd i 1928, med Nils Parman som formann og sogneprest Kjelstrup, Lars Eskeland og Sigrid Undset som noen av medlemmene.⁶ Etter at biskop Smit den samme høsten ble kalt til Roma, ble Olav Offerdahl utnevnt til apostolisk administrator. Han opprettet en geistlig kommisjon som fullførte forberedelsene sammen med jubileumsnevnden.⁷

Det norske prefektur hadde kjøpt to mål tomt på Stiklestad allerede i 1875, men det var først på slutten av 1920-tallet at planleggingen av et kapell der kom i gang. Høsten 1929 ble kapellet på Stiklestad påbegynt, og i *St. Olav* ble katolikker oppfordret til å bidra økonomisk til at det kunne reises.⁸ I tillegg opprettet Offerdahl et fond for at også de som ikke hadde råd til å dekke reiseutgiftene, skulle få mulighet til å delta ved jubileet.⁹

6 Eidsvig 1993: 315.

7 Eidsvig 1993: 316.

8 *St. Olav* nr. 30 1929: 238 og nr. 31 1929: 245.

9 *St. Olav* nr. 31 1929: 245.

Feiringen av stiklestadjubileet begynte søndag 27. juli i St. Olavs kirke i Trondhjem, og fortsatte dagen etter i samme by. Om kvelden den 28. juli var det festmøte med velkomsthilsen av biskop Offerdahl, og festtaler av sogneprest Kjelstrup og Lars Eskeland. Norske Kvinners Katolske Forbund holdt en tefest under ledelse av Anna Backer, der hun overrakte biskop Offerdahl 800 kroner som skulle

Vi må arbeide for at det norske folk kommer i besittelse av den arv Olav den hellige har overlatt oss

gå til det katolske kapellet.¹⁰ Mange katolikker holdt våkenatt i byens to kirker.

Selve olsok dro de katolske feirende med tog til Verdalen og gikk derfra til fots til Stiklestad, den siste delen av veien i prosesjon. Rundt 400 personer deltok i prosesjonen, og da de nådde kapellet på Stiklestad, sluttet mellom 100 og 200 andre seg til dem. Prosesjonen skulle egentlig ha gått fra Verdalen stasjon, men «der blev nedlagt forbud mot dette av hensyn til ferdsele på veiene.»¹¹ I stedet startet den fra æresporten som var reist sørvest for Stiklestad kirke.

10 *Adresseavisen*, sitert i *St. Olav* nr. 31/32 1930: 251. Dato for trykking i *Adresseavisen* er ikke oppgitt.

11 *Dagsposten* 29. juli 1930, sitert i *St. Olav* nr. 31/32 1930: 254.

Først i prosesjonen gikk sogneprest van der Velden og pastor Sund, etterfulgt av korgutter som bar det norske flagget og det pavelige banneret. Etter dem kom menn og kvinner under hver sin fane. *Dagsposten* bemerket at flere av kvinnene var kledd i nasjonaldrakt.¹² Så kom rundt 30 ordenssøstre etterfulgt av de geistlige, som inkluderte flere utenlandske biskoper. I prosesjonen gikk også rundt 140 franske pilegrimer.¹³ Prosesjonen endte ved det katolske kapellet på Stiklestad, som skulle tas i bruk for aller første gang. Der det ble holdt pontifikalmesse i friluft fordi kapellet ikke rommet de 5-600 katolikkene som var møtt fram.¹⁴

I skyggen av statskirken

«De katolske festligheter i Trondhjem og på Stiklestad fikk et strålende forløp. De mange biskopers nærvær, pilegrimenes store antall, som oversteg alle forventninger, de vakre gudstjenester på historisk grunn og det herlige sommervær – alt dette tilsammen bevirket at våre Olavsfestligheter for alle deltagere blev en minnerik begivenhet,» skrev *St. Olavs* redaktør i etterkant av stiklestadjubileet. Han nevnte at den trønderske lokalpressen hadde sett på den katolske feiringen

med positive øyne og trykket utdrag fra *Dagspostens* og *Adresseavisens* beskrivelser av feiringen.

Det han unnlot å nevne, var at den katolske feiringen på mange måter havnet i skyggen av den statskirkelige. Statskirken hadde lagt opp til en storstilt markering av slaget på Stiklestad. Fra 28. juli til 3. august var det festuke, med friluftstevne 29. juli som høydepunkt.¹⁵ Selve gudstjenesten ved Olavsstøtten var det i følge *Dagsposten* minst 20.000 personer som overvar.¹⁶

12 *Dagsposten* 29. juli 1930, sitert i *St. Olav* nr. 31/32 1930: 254.

13 Eidsvig 1993: 317-318.

14 *Ibid.*

15 Angell 1994: 93.

16 *Dagsposten* 29. juli 1930.

Men det var ikke bare antallet del-
takere som skilte den statskirkelige
feiringen fra den katolske. Måten man
fikk lov til å spre sitt budskap på, var
også ulik. Fylkesmannen nektet «ka-
tolsk agitasjon utover hvad den men-
neskelige stemme egenhendig kan
drive det til.»¹⁷ Til sammenligning ble
den protestantiske gudstjenesten, som
ble holdt i selve Stiklestadkirken,
overført via høyttaleranlegg.¹⁸

Og sett ut fra jubileumstalene, hersket
det ingen tvil om at katolikkene sto på
siden av den offisielle feiringen og det
norske «vi». I Kong Haakons tale 29.
juli het det at «siden den gang [1030]
er statskirken blit den lutherske, saa
det er ikke nogen helgendyrkelse,
som har kaldt os sammen her idag.»¹⁹
Biskop Hognestad slo i sin preken i
stiklestadkirken fast at det var «vor
900 aar gamle norske kirke» som nå
kunne skue tilbake, og han kom også
med tydelig kritikk av den katolske
kristendommen: «Vel kunde tanken
paa fortjeneste og løn komme vel
sterkt frem i ældre tid. Jeg vil gjøre
godt for andre til fortjeneste for mig
selv. Men her har reformationen gjort
rent bord, tat bort al fortjeneste og lar
Gud alene ha al ære.»²⁰

Biskop Offerdahl på sin side var ikke i
tvil om hva som måtte være målet for
Den katolske kirke, slik han formu-
lerte det i talen på Stiklestad: «[Vi] må
arbeide for at det norske folk kommer
i besittelse av den arv [Olav den hel-
lige] har overlatt oss [...] og vi må øke
den katolske kirkes utbredelse med
de midler som står til vår rådighet.»²¹
Og i sin festtale i Trondhjem dagen før
olsok, ga sogneprest Kjelstrup uttrykk
for at det bare var katolikkene – «St.
Olavs egne trosfeller» – som hadde
rett til å feire olsok og dermed også ju-
bileeet.²² I følge Kjelstrup var det mest
feil bare å feire rikssamlingen, men
også det statskirkelige jubileeet ble
feiret på galt grunnlag, mente han.²³

Røttenes betydning

Hvorfor var det så viktig både for
statskirken og for Den katolske kirke

17 *Dagbladet* 29.07.1930, siterte i Angell 1994: 95.
18 *Ibid.*

19 *Dagsposten* 30.07.1930 1930.

20 *Dagsposten* 29.07.1930 1930: 2.

21 *Adresseavisen* 30.07.1930, sitert i *St. Olav* nr.
31/32 1930: 255.

22 Sitatet er hentet fra *St. Olav* nr. 31/32 1930: 252.

23 Kolsrud 1937: 217.

i Norge å hevde at det var nettopp de
som hadde størst rett til å feire stikle-
stadjubileeet i 1930? Fra Den katolske
kirkes side var det en selvfølge å min-
nes den mest sentrale av de norske
helgenene. Samtidig ønsket personer
fra begge hold å understreke at nett-
opp deres kirke hadde røtter tilbake
til kristningen og samlingen av Norge.

I siste halvdel av 1800-tallet hadde
statskirken mistet en del av sin
samlende funksjon, og det å framstå
som en bærer av norske verdier ble
en framgangsmåte for igjen å virke
samlende. At biskop Hognestad kalte
statskirken i sin preken på Stiklestad
for den «900 aar gamle norske kirke»,
er et eksempel på hvordan statskir-
kens geistlige spilte på nasjonale
strenger.

For Den katolske kirke handlet det
muligens om å synliggjøre at den ikke
var så fremmed som mange nord-
menn ville ha det til: I middelalderen
var nordmenn katolske, og det å feire
olsok var jo uten tvil opprinnelig en
katolsk tradisjon. Kanskje gikk veien
til nordmenns hjerte delvis gjen-
nom synliggjøringen av Den katolske
kirkes røtter i Norge? Ikke minst var
det historiske perspektivet viktig for
mange av dem som allerede hadde
konvertert. For dem ble stiklestad-
jubileeet en mulighet til å oppleve at
Den katolske kirke hadde en spesiell
historisk posisjon. Jubileeet ble en del
av byggingen og synliggjøringen av en
norsk, katolsk identitet.

I forbindelse med stiklestadjubileeet
hadde en biskop i statskirken sagt i
et intervju i *Aftenposten* at han ikke
fryktet en større framgang for Den
katolske kirke i Norge, «men hvis na-
sjonalfølelsen og interessen for våre
historiske minner griper om seg blant
ungdommen, da er der fare, ja alvorlig
fare for at katolisismen får vind i sei-
lene.»²⁴ Sitatet ble gjengitt i Kjelstrups
jubileumsbok *Norvegia Catholica* i
1942, og forfatterens bemerkning var
da at «det er altså *historisk opplys-
ning* som skal til for å bringe vårt folk
til å se med sympati på våre fedres
Kirke.»²⁵ ■

24 Kjelstrup 1942: 363. Uthevingen er Kjelstrups.
Datoen for trykking i *Aftenposten* er ikke opp-
gitt.

25 *Ibid.*: 363. Uthevingen er Kjelstrups.

**TONE NJØLSTAD
SLOTSVIK** har
en mastergrad
i historie fra
Universite-
tet i Bergen.
Hun leverte
masterav-
handlingen
«Alt for Norge.
Ikke ogsaa for

katoliker? Den katolske minoriteten
i Norge 1905-1930» i mai 2009. En
bearbejdet versjon av masterav-
handlingen, «Katolikker i Norge
1905-1930. En minoritet i nasjonal-
statens tid», er utgitt av Senter for
studier av Holocaust og livssynsmi-
noriteter og selges i deres lokaler
på Bygdøy.

Litteratur og kilder:

Eidsvig, Bernt, 1993. «Den katolske
kirke vender tilbake». I John W.
Gran et al. (red.), 1993.

Eriksonas, Linas. 2001. «Christian
traditionalism in theory and praxis:
a case study of Norway, ca. 1905-
1930». I *Norsk Teologisk Tidsskrift*
102, Oslo.

Gran, John W. et al. (red.), 1993.
*Den katolske kirke i Norge. Fra krist-
ningen til i dag*. Oslo.

Kjelstrup, Karl, 1942. *Norvegia Cat-
holica. Moderkirkens gjenreisning i
Norge*. Oslo.

Kolsrud, Oluf (red.), 1937. *Nidaros
og Stiklestad: Olavs-jubileeet 1930:
minneskrift i Norvegia sacra*, bd. 10.
Oslo.

Slotsvik, Tone Njølstad. «Alt for
Norge. Ikke ogsaa for katoliker?
Den katolske minoriteten i Norge
1905-1930.» Masteroppgave i histo-
rie ved Universitetet i Bergen, 2010.

Adresseavisen
Dagbladet
Dagsposten
St. Olav

Familien feiret!

Min familie og jeg deltok på den katolske familiekongressen som ble avholdt i Sverige 14.-16. mai. De inviterte var alle katolske familier i Norden. Initiativtakerne var blant andre Familiesenteret i Oslo, representert ved Maria Fongen, og det satses på at dette blir en tradisjon.

DEN ER SÅVIDT MEG BEKJENT den første av sitt slag i Norden og samlet drøyt 500 barn og voksne katolikker fra Sverige, Norge, Danmark, Finland og Island. Vi bodde på hoteller, hosteller og i private hjem rundt omkring i byen Jönköping, som ligger omlag fem timer med bil fra Oslo.

KONGRESSEN ble holdt på byens høyskole og bestod av foredrag og samtalegrupper der «familiepolitikk» i Kirken var hovedtema. I tillegg var det lagt opp til felles lunsj og middag, hvor tanken var at man skulle bli kjent med hverandre. Det var det flere «stands» som man kunne besøke under hele helgen, blant andre «Mothers prayers» (intenasjonal kristen bønnebevegelse for mødre, som også finnes i Norge under navnet «Mødre i bønn»), «Respekt» (Sveriges katolske

svar på «Menneskeverd»), Katolsk bokhandel og Bønn for familier. Her kunne man kjøpe bøker og treffe kontaktpersoner for de ulike gruppene og få informasjon om dem.

Foredragene ble holdt av Maria Fongen, biskop William Kenney fra Birmingham (tidligere hjelpebiskop i Stockholm) og kardinal Angelo Scola i skolens aula. Temaene var blant andre «Barns rettigheter og situasjon», som Maria Fongen diskuterte, og «Tanker omkring familiebegrepet», som ble presentert av biskop Kenney.

Etter foredragene kunne kongressens voksne deltakere velge ulike temagrupper med utgangspunkt i foredragene. Temaer som ble tatt opp, var blant andre katolsk barneoppdragelse, Kirken i møte med det sekulære samfunn, økumenikk, «oss og de andre»-problematikk, forlovelsestid og naturlig familieplanlegging og definisjoner av familiebegrepet.

BARNA OVER FIRE år ble delt inn i tre ulike aldersgrupper og hadde egne aktiviteter med ungdomsledere hele helgen.

Foredragene ble vist på storskjerm i et annet rom enn der det ble holdt, slik at foreldre med små barn kunne høre på dette mens barna fikk bråke

For enkelte ble det til tider i seneste laget. . . .

det de ønsket. Temagruppene var det derimot vanskelig å være med på når man som oss hadde med seg barn som var for unge til å være med på barnegruppene. Messene og middagene ble også holdt litt i seneste laget for småbarnsfamilier, noe som gjorde at vi organiserte oss litt utenfor programmet når det gjaldt akkurat dette.

VI GLEDER OSS til neste gang, men vi håper at man tenker mer på organiseringen for familier med barn under fire, samt har flere samlende aktiviteter for familiene som helhet.

En deltager

Ekteskapet et redskap for frelse

PAVE BENEDIKT XVI sendte et eget video budskap til deltagerne på familiekongressen. I budskapet, *Ekteskapet et redskap for frelse*, som er tilgjengelig på YouTube, sier Den hellige far blant annet at ekteskapet og familien er en gave som lar oss erfare noe av Treenighetens uendelige kjærlighet. Menneskene er skapt for kjærlighet, og får gjennom ekteskapet en forsmak på den grenseløse kjærlighet i det kommende liv. Ekteskapet er et redskap for frelse, ikke bare for ekteviede, men for hele samfunnet. Som ethvert mål det er verdt å strebe etter, stiller det krav til

oss, kaller oss til å gi avkall på vårt eget, krever at vi utøver toleranse og tilgivelse, innbyr oss til å nære og beskytte nye liv. I stabile familier erfarer man den første og mest grunnleggende skole i dydene og i kvalitetene som kjennetegner en god borger. Paven oppmuntret alle til å fremme forståelsen og verdsettelsen av godene ekteskapet og familielivet tilfører samfunnet.

De nordiske biskopenes hyrdebrev til kongressen (Sammendrag)

Kjærlighetens enhet mellom mann og kvinne er et bilde på den treenige Gud. Han lot dem danne et fellesskap gjennom deres ulikhet, og befalte dem å være fruktbare og bli mange (1 Mos 28). Denne oppgaven oppfyller ektefellene når de av kjærlighet til hverandre bringer

livet videre og derved blir Guds medarbeidere i skaperverket.

Synet på ekteskapet og familien har forandret seg raskt grunnet endret livsstil, menneskesyn og tilgang til prevensjon. Menneskelig seksualitet betraktes og praktiseres ofte ikke lenger som uttrykk for gjensidig kjærlighet og hengivelse mellom ektefolk. Seksualitetens tilknytning til videreføring av liv stilles det spørsmål ved eller fornektes. Paul VI forsto problematikken alt 40 år tilbake og beskrev den i encyklikaen «Humanae vitae» (25. juli 1968). Encyklikaen skapte mye debatt, som har ledet til ulike oppfatninger av menneskelig seksualitet, den kristne morallære og Kirkens autoritet.

Støtt St. Olav!

Vi velger å fortsatt satse på et gratisblad til alle våre katolske husstander og andre interesserte. Støtt oss i dette!

Vi anbefaler alle som har råd til det, å bidra med minst kr 200 i bladstøtte i året.

Gi via nett: donasjoner.no/okb

Gi via bank: 3000.22.75321

Ønsker du å få tilsendt giro i posten?

Kontakt Vidar André Eide på tlf. 23 219 510 eller via e-post: avtalegiro@katolsk.no

Ønsker du at bidraget skal gi skattefradrag, må det betales via skattefradragsordningen.

Kontakt Kjell Ivar Maudal eller Vidar André Eide på tlf. 23 219 500.

Husk å melde adresseforandring til din menighet!

Ideene bak encyklikaen er fortsatt aktuelle, spesielt respekten for menneskelivet, vern av enkeltmenneskets verdighet og ikke minst fremhevelsen av den ekteskapelige kjærlighet. Det er blitt rettet heftig kritikk mot encyklikaen utfra et sterkt individualistisk tankesett i frihetens navn. Men den såkalte frie seksualitet har verken gjort menneskene lykkeligere eller styrket ekteskapet. Derimot har vi fått bedre kunnskap om menneskelig seksualitet, hvilket har muliggjort anvendelsen av naturlig familieplanlegging som encyklikaen anbefaler. På denne måten kan begge ektefeller ta fullt ansvar for sitt felles seksualliv.

De nordiske biskoper stiller seg på nytt bak budskapet i encyklikaen «*Humanae vitae*». Kirkens lære i «*Humanae vitae*» er for mange tilsy-

nelatende utilgjengelig og fremstår ofte som vanskelig å integrere i egen livssituasjon. Men kjernebudskapet er og forblir sannheten om den ansvarlige ekteskapelige kjærlighet. For at unge mennesker og ektepar skal kunne fordype sin forståelse av dette, trenger de støtte og oppmuntring fra engasjerte sjelesørgere. Deres oppgave er å forkynne sannheten fullt og helt, og uselvvisk bistå mennesker gjennom livets utfordringer.

«*Humanae vitae*» forsvarer respekten for hvert menneskeliv og menneskets verdighet. Livet starter ved unnfangelsen, og må i alle faser beskyttes mot drap, misbruk, vold og ydmykkelser. For å minne oss alle om dette, anbefaler vi en årlig feiring av «*Livets dag*» i våre bispedømmer. En slik «*Livets dag*» er allerede innført i Sverige, og

feires tredje søndag i advent. Vi ønsker at denne søndagen skal bli en takksigelsesdag for livet i alle våre bispedømmer.

Med «*Humanae vitae*» forsvarte Paul VI kjærligheten og livets verdighet, og Benedikt XVI har nylig understreket encyklikaens fortsatte aktualitet. Vi biskoper i Norden slutter oss til pavens ord og anbefaler alle troende å lese den med et åpent og fordomsfritt sinn.

Måtte Guds velsignelse være med dere alltid! ■

Les hele pavebudskapet, hyrdebrevet, foredragene fra kongressen m.m. via www.katolskakyrgan.se/1/1.0.1.0/323/1/

Turid Folkedal – en kateket i «utkantene»

TURID FOLKEDAL (71) har i over 20 år undervist barn i St. Teresia menighet i Hønefoss. I en lang periode virket hun alene som kateket i den lille menigheten på Østlandet. I disse dager pusses St. Teresia kirke opp innvendig, og på vei til dugnad treffer vi Turid Folkedal til et lite intervju om det å være kateket i en «utkantmenighet».

Hva slags grupper med barn har du jobbet med som kateket, Turid?

– Vi har, som de fleste andre menigheter, hatt et stort aldersspenn på de barna og ungdommene som sogner til vår menighet. Da jeg startet opp her som kateket, delte vi dem inn i to grupper: de som skulle gå til førstekommunion, og de som var konfirmanter. Det var jeg som tok den yngste gruppen – jeg har alltid trivdes godt sammen med barn – og sognepresten underviste konfirmantene. I førstekommunionsgruppen var det da mange forskjellige barn med ulike utgangspunkt. De var fra åtte til elleve år gamle. Noen av de litt eldre barna var godt kjent med det å gå i kirken, men de hadde ikke vært til førstekommunion ennå, noe som

blant annet skyldtes språkbarrierer. Men da vi kom i gang med undervisning og fikk tilrettelagt språknivået, så gikk det veldig fint.

Hvordan gikk du frem for å oppsøke og etablere kontakt med foreldrene og barna, slik at de ville komme til undervisning?

– Jeg valgte å gå veldig mye inn for å etablere en personlig kontakt med alle foreldrene som jeg pleide å se i messene på søndager. Vi hadde ikke kunngjøringer i messene den gang, men på kirkekaffen etter messen pleide jeg å gi tydelig beskjed til alle om når det var katekeseundervisning neste gang. Dessuten ba jeg sognepresten om å få skrevet ut en liste over alle menighetens medlemmer. Jeg gikk gjennom hele listen for å finne alle barn og unge som var i katekesealder, og så kontaktet jeg foreldrene per telefon. Jeg satt og ringte en del rundt. Det ble i det hele tatt mange telefonsamtaler på meg på den tiden, men det var hyggelig å få kontakt og å se en del nye barn som kom til kirken og undervisningen – for de foreldrene som forsto at det var viktig for barna å komme til katekese, de kom. Og jeg har erfart at det å vise et engasjement ovenfor foreldrene som kateket og å etablere personlig kontakt med familiene gir ofte veldig positivt utslag.

Hvor ofte hadde dere undervisning, og hvordan pleide du å legge opp innholdet?

– Vi pleide å møtes til undervisning i menigheten en gang i måneden, og da pleide vi å holde på i to – tre timer, mens foreldrene ventet utenfor eller dro på en tur for seg selv i mellomtiden. Vi pleide ikke å sende familiene noe brev, men barna fikk alltid en liten lapp med seg hjem med tidspunktet for den neste undervisningen.

– Innholdsmessig fokuserte jeg mye på det å gi barna en innføring i messen og det å bli godt kjent med de ulike delene av messen. Dessuten jobbet vi mye med bibelhistorie og legender.

Jeg lærte også mye av sr. Sylvia, som var kateket hos oss tidligere. Tips og ideer til undervisningen fikk jeg av en kateketvenn av meg fra en annen menighet. Jeg brukte også materiale fra Kateketisk Senter og hentet noe stoff fra andre katekesebøker for barn som jeg hadde. Men det aller viktigste synes jeg er det å formidle til barna at Gud er et fast holdepunkt i livet og at det de får i Kirken kan aldri noen ta fra dem. Og selv om man skulle falle litt vekk fra Kirken en tid, så kan man derfor alltid komme tilbake en dag.

Hvordan pleide du å jobbe med den sosiale siden av de unges deltagelse i katekesen?

– Jeg pleide å «brette opp» undervisningen litt med pauser da vi lekte ulike barneleker og hadde konkurranser. På denne måten fikk barna mulighet også til å bli litt kjent med hverandre, selv om vi ikke hadde så mye tid sammen når vi møttes. Det tror jeg de satte stor pris på.

Hvilke positive erfaringer sitter du selv igjen med etter å ha vært kateket gjennom mange år i en liten menighet?

– Jeg har møtt mange utfordringer som kateket, og at jeg fra tid til annen gikk på en smell, er ikke noe å legge skjul på. Det var såpass mye frustrasjon i en periode at jeg faktisk måtte gi meg for en stund. Men nå er jeg tilbake igjen for fullt, og jeg synes det går helt strålende. Det jeg gleder meg mest over i ettertid er å se at mange av de barna jeg hadde, har fortsatt å gå i kirken. Jeg er glad for å ha fått lov å være med å forme barnas tro, fordi det er så viktig for mennesker å ha en tro å falle tilbake på. Vi vet aldri hva som vil hende med oss her i livet, men i Jesus har vi alltid en venn som vi kan stole på.

Tusen takk for intervjuet, Turid – og lykke til i tiden som kommer!

Camilla Cselenyi,
Kateketisk Senter

Sankthans

– Johannes Døperens fødselsdag

EN AV DE MEST KJENTE og viktigste helgendager, feirer vi i Kirken den 24. juni. Det er Johannes Døperens dag, eller Sankthans, som det tradisjonelt har blitt kalt her i Norge. Johannes var tremenning av Jesus, og han var født akkurat seks måneder før ham. Når vi feirer Sankthans, er det altså nøyaktig seks måneder til julaften, 24. desember. Ved Johannes' fødsel ble det klart at han tilhørte Gud og skulle bli en profet. Dette skjedde ved at hans far, som het Sakarja, var blitt stum. Sakarja kunne ikke prate igjen før han hadde fått meddelt slektningene at hans sønns navn skulle være Johannes, etter Guds vilje, og at han ikke skulle være oppkalt etter ham selv, slik skikken ellers var på den tiden. Da Johannes ble voksen, dro han ut for å bo i ørkenen og tok i mot folk der som han døpte. For at det ikke skulle være noen tvil, og at ikke folk skulle misforstå og tro at det var han som var Messias, var han alltid nøye med å påpeke dette. På den tiden visste heller ikke Johannes at det var Jesus som var den som skulle komme, men han fortalte folk at det ganske snart skulle komme en som var mye større og sterkere enn ham. Og han sa: «Jeg har døpt dere med vann, men han skal døpe dere med Den Hellige Ånd.»

Johannes forkynte for folk at Guds Sønn ville komme. Derfor kalte han dem til omvendelse fra et liv med dårlige gjerninger og til å la seg døpe i elven Jordan.

Fargelegg bildet!

Fyll inn ordene!

Før Jesus begynte sin virksomhet som 30-åring, sto Johannes Døperen frem som profet og forkynte at Jesus snart ville komme. Slå opp i Bibelen i evangeliet etter Markus 1, 2-8 og les om Johannes.

Alle ordene nedenfor har med Johannes Døperen å gjøre, men bokstavene er stokket om. Skriv bokstavene i riktig rekkefølge, og fyll inn de riktige ordene i setningen nederst.

DRAMEKØ _ _ _ _ _ 3 _ _ _ _ _ 1 _ _ _ _ _

RONNYKEF _ _ _ _ _ 2 _ _ _ _ _

PÅD _ _ _ _ _ 4 _ _ _ _ _

RANDOJ _ _ _ _ _ 8 _ _ _ _ _ 10 _ _ _ _ _

POSPESHERRG _ _ _ _ _ 7 _ _ _ _ _ 11 _ _ _ _ _ 9 _ _ _ _ _

ÅLEMRAKH _ _ _ _ _ 6 _ _ _ _ _ 5 _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

VEI, GJØR HANS STIER RETTE!

Nytt om navn

28. mars ble det holdt valg til nytt menighetsråd ved *Vår Frue kirke i Tromsø*. Etter konstituering ser rådet slik ut: Leder: **Karin Bjølgerud**, øvrige medlemmer: **Alfred Hartner**, **Anton Josephmary** og **Trude Waage**.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (6. mai 2010)

St. Svithuns menighet i Stavanger har pr 1. april 2010 opprettet en 50 % stilling som ungdomsarbeider. Menigheten har ansatt **Thomas Sørensen**, født 1984, i denne

stillingen. Sørensen har også tidligere arbeidet i menigheten, som frivillig ungdomsarbeider fra høsten 2007 til høsten 2009.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); ts/mt (1. april 2010)

Fra og med 6. april er **Henriette Teige** ansatt som ny butikkmedarbeider i *St. Olav bokhandel* i Akersveien i Oslo. Hun kommer fra jobben som vikarierende organisasjonssekretær i Norges Unge Katolikker. Henriette har også et frivillig engasjement i *St. Olav domkirkemenighet*, blant annet har hun startet opp og driver menighetens populære blogg. I sin nye jobb vil hun blant annet få ansvar for å drifte en fornyet og forbedret nettbokhandel.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (28. april 2010) / St. Olav

St. Peter menighet i Halden hadde valg på nytt menighetsråd søndag 25. april. Etter konstituering 6. april ser rådet slik ut: **Elisa Bernáldez** (leder), **Jean Bonaparte Niyonsaba** (nestleder), **Kari Strand** (sekretær), **Marie Maes** (kasserer), kontakt ungdomsgruppe: **Sang Tran** og kontakt katekesegruppe: **Sara Granseth**. Finansrådet: **Aino Walbom Schneede**, **Marie Maes** og **Martyna Harackiewicz**. Pastoralrådsrepresentanter: **Aino Walbom Schneede** og **Iwona Vegstein**.

Melding fra *St. Peter menighet i Halden* (21. mai 2010)

Helene Lund er ansatt som vikarierende sekretær for biskop **Bernt Eidsvig**. Hun vikarierer for **Gunhild Ficarra**, som er i fødselspermisjon. Lund er tidligere medarbeider i Informasjonstjenesten og medlem av *St. Olav domkirkeråd*.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (23. april 2010) / St. Olav

Det har blitt avholdt valg til nytt menighetsråd i *Vår Frue menighet i Porsgrunn*. Etter konstituering ser rådet slik ut: p. **Reidar Voith** (formann), **Ingrid Hamberg** (leder og representant i pastoralrådet), **Anette Maria Ingvorsen Dorholt**, **Kate Craemer Nes**, **Marlene Strand** (sekretær) og **Renate Simmermann** (varamann til pastoralrådet). Medlemmer utnevnt av sognepresten: **Mya Esplin** (økonomi) og **Maria Heinbuch** (representant for *St. Elisabethforeningen*).

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. mai 2010)

Norges Unge Katolikker (NUK) har ansatt **Sunniva Vang Kristiansen** i en nyopprettet prosjektstilling (80 %) som barnekonsulent. Stillingen, som

er toårig, er blitt mulig takket være sjenerøse prosjektmidler fra tyske Bonifatiuswerk og bedret økonomi i organisasjonen. Barnekonsulentens oppgave er å være en ressurs for norske menigheter som ønsker å starte opp ulike aktiviteter for barn, som for eksempel barnekor, ordets liturgi for barn (søndagsskole), dåpstreff og lignende. NUK kommer til å leie kontorplass for barnekonsulenten i *St. Paul menighet i Bergen*. Hun vil starte for fullt 1. august, men skal også jobbe noe i juni og juli.

Sunniva har litteraturvitenskap grunnfag 1999, allmennlærerutdanning ved NLA Lærerrhøgskolen i Bergen 2000-2003, drama ved Høyskolen i Bergen 2005 og katolske studier ved Menighetsfakultetet 2010. Hun har vært dramapedagog i Barnas Kulturhus i Bergen 2005-2010, dirigent for barnekor i *St. Paul menighet i Bergen* fra 2001-2007 og søndagskoleleder i *St. Paul menighet*

fra 2007-2010. Hun er lærer ved *St. Paul skole* siden 2006 og er innvilget permisjon for å kunne påta seg barnekonsulentstillingen.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (28. mai 2010) / St. Olav

Den 25. mars avla birgittasøster **M. Chiara Kunnathu** sine evige løfter. Seremonien fant sted i Roma. Sr. M. Chiara er født i India 25. mai 1982 og avla sine første løfter i 2004. Hun er en av fem nye søstre som i vinter har forsterket birgittasøstrenes kommunitet på Tiller utenfor Trondheim.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (28. mai 2010) / St. Olav

Utnevelser

Biskop Bernt Eidsvig av Oslo har utnevnt p. **Pål Bratbak** til sogneadministrator i *Mariakirken på Lillehammer*, med virkning fra 4. april 2010. P. Bratbak, som har tjenestegjort som kapellan i samme menighet siden 15. august 2008, overtar som sogneadministrator etter p. **Arne Marco Kirsebom SS.CC.** Menigheten har flere etablerte messesteder og betjener per i dag også *St. Thomas kapelldistrikt i Valdres* og fra den 20. februar i år også *Gjøvik* og *Toten*.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (6. april 2010)

Apostolisk administrator av Trondheim stift, biskop Bernt Eidsvig, har den 18. mai 2010 utnevnt Dom **Albert Maczka Can.** Reg. til generalvikar for *Trond-*

heim stift og sogneprest i *St. Olav menighet, Trondheim*. Utnevelsen gjelder fra 15. august 2010 og for en periode på fem år. Dom Albert Maczka, som vil bo i bispegården i Sverresgate 1, overtar som generalvikar etter p. **Marcelin Rediu**, som vil fungere som sidestilt generalvikar inntil første søndag i advent dette år. Dom Albert overtar ansvaret for domkirkemenigheten etter p. **Dominic Nguyen Van Thanh**, som har

tjenestegjort som sogneadministrator siden januar 2006.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (19. mai 2010)/St. Olav

P. Miroslaw Ksiazek MSF har bedt biskop-prelat Berislav Grgic om å bli løst fra sitt embete som generalvikar i Tromsø stift. Ønsket ble den 30. april innvilget av biskop Grgic. Ksiazek fortsetter som sogneprest i Vår Frue menighet i Tromsø, en stilling han har hatt siden den 16. august 2009.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (4. mai 2010)/St. Olav

Prestevielser

Som annonsert i sist St. Olav, prestevies diakon **Nguyen Duc Khiem** i Stavanger 14. august. Da forrige nummer gikk i trykken,

var klokkeslett og kirke ikke endelig avklart. Men nå er det sikkert at seremonien finner sted i Stavanger domkirke (utlånt fra Den norske Kirke) klokken 11. P. Khiem feirer sin første messe i Hetlandskirken, søndag 15. august 2010 kl. 11.00.

Vi minner også om at diakon **Per Kværne** prestevies av biskop Bernt Eidsvig tirsdag den 29. juni kl. 12 i St. Olav domkirke i Oslo.

In Memoriam

Sr. Raymunda Uhlenbrock CSJ

«Pass på den tjenesten du har fått for Herren, så du fullfører den.»
(Kol 4,17)

Vår kjære medsøster Raymunda Uhlenbrock ble født 23. 12. 1910 i Recklinghausen/Tyskland og kom til St. Josephsøstrene i Norge i 1937. Hun døde mandag 19. 4. 2010 etter et 10 års sykeleie på St. Josephsøstrenes Hjem, Oslo.

Søster Raymunda nådde ikke helt frem til hundreårsdagen, noe hun nok ville ha likt. Før hun ble rammet av en alvorlig hjerneblødning, var hun nemlig en meget aktiv person. Som utdannet sykepleier, fikk hun rikelig anledning til å bruke sine sykepleiekunnskaper i de sykes tjeneste. Og dem brukte hun med stor iver og utholdenhet.

Gjennom årene virket Sr. Raymunda i forskjellige av våre hospitaler og institusjoner i Oslo, Fredrikstad og Kristiansand.

Da hun var blitt pensjonert fra sykepleietjenesten, gikk hun inn i

forskjellige huslige oppgaver. Søster Raymunda var åpen og ivrig for det meste når det gjaldt å stå til tjeneste. Hjelpsomhet var hennes kjennemerke.

Sykdomstiden var vanskelig for henne. Det å bli plutselig og uventet avhengig av andres hjelp, snudde hennes naturlige legning fullstendig på hodet. Denne overgangen var nesten for stor for henne. På grunn av dårlig syn kunne hun heller ikke lese eller beskjefte seg på annen måte. Men heldigvis likte hun å be og var dessuten meget musikalsk. Og disse Guds gaver utviklet og brukte hun etter hvert i økende grad. I hele sitt klosterliv hadde hun vært medlem av «søsterkorret», og der hadde hun lært mange sanger utenat. I begynnelsen av sykdomsperioden begynte hun å nynne og synge litt for seg selv. Etter hvert sang hun gjerne sammen med besøkende medsøstre. Hun hørte også mye på klassisk musikk. Ikke sjelden så vi henne ligge i sengen og slå takt til den musikken hun hørte på. Dette fortsatte hun med inntil noen uker før hun døde. Litt overraskende for oss ble hun uventet dårligere, og det ble tydelig at hun ikke ville nå frem til hundreårsdagen.

Vi takker sr. Raymunda for alt vi har mottatt ved og gjennom henne. Vi minnes henne i takknemlighet, og er overbevist om at hun har fullført den oppgaven hun hadde fått fra HERREN.

St. Josephsøstrene

St. Olav bokhandel Åpningstider i sommer

- Hverdager 10⁰⁰-16⁰⁰ • Torsdager 10⁰⁰-19⁰⁰ • Lørdager 11⁰⁰-14⁰⁰
- Sønd 6/6 og 4/7 - 12³⁰-15⁰⁰

MERK: Ny nettbokhandel: stolavbok.no

In Memoriam

Sr. M. Carmel Daly OP

(1919-2010)

LØRDAG 17. APRIL 2010 døde sr. Mary Carmel Daly OP i Stone, England, 91 år gammel. Den siste tid hadde hun vært svak og preget av alderen. Samtidig var hun menneskelig og åndelig godt forberedt på døden, som hun dog selv omtalte som hardere enn forventet.

Sr. Carmel stammet fra Irland. Første september 1939, samtidig som Annen verdenskrig brøt ut, trådte hun inn i novisiatet hos de engelske dominikanerinner. Krigen skilte henne fra hjemlandet. Evig profess kunne hun avlegge tre måneder etter krigsavslutningen i 1945. Deretter gikk hun inn i ulike oppgaver med ansvar for barn.

I 1951 hadde prefekt Johannes Wember opprettet en ny katolsk menighet i Bodø, bestående av bare to familier (Sivertsen og Jensen) samt en prest. Det var behov for nye krefter, og gjerne med en annen bakgrunn en den typisk tyske som lenge hadde preget Nord-Norge. Resultatet ble at generalpriorinnen for de engelske dominikanerinner, sr. Ansgar, kom til Bodø våren 1953 og bestemte seg for å gjøre en innsats der. Forholdene må ha virket meget fattigslige. På vei hjem til England skrev hun et takkebrev fra Katarinahjemmet i Oslo og sendte like godt med penger for maten hun hadde spist i Bodø. Noen måneder senere ble kommuniteten i Bodø opprettet i samme hus sognepresten bodde, og som var bygd sammen med menig-

hetens lille kapell. Søstrene brukte fem dager med båt til Bodø.

Sr. Carmel hørte til blant de søstre som gikk i gang med denne utenlandsmisjon i det høye nord. 34 år gammel ankom hun første september 1953. Søknad om oppholdstillatelse sier det vesentlige om bakgrunnen: «Jeg, søster M. Carmel Daly, er født den 9. april 1919 i Dublin, Eire, av foreldrene Hubert Daly og hans hustru Anne, født Dodey. Etter avslutning av folkeskolens gang hadde jeg å ta post som kontorhjelp og senere å hjelpe en onkel i forretningen. Da jeg var 20 år, fikk jeg opptakelse hos dominikanersøstre av den engelske kongregasjon av den hellige Katharina av Siena. Der fikk jeg utdanning med sikte på kongregasjonens formål. Så har jeg vært virksom som lærerinne, også i håndarbeide og broderi. Deretter fulgte jeg gjerne kallet til Bodø. – Så ber jeg om godhetsfullt å gi meg lov til å oppholde meg her i landet. – Ærbødigst.»

Sr. Carmels første periode i Bodø varte frem til 1968. Først drev søstre et lite pikehjem i huset sitt, St. Sunnivahjemmet. Så samlet de inn penger i England for å få reist «Barnevennen», bygningen som i dag rommer St. Eystein skole. Her ble byens første ungdomsklubb etablert med sr. Carmel som den drivende kraft. Bodøs oppvoksende slekt vendte seg til å gå til «de engelske nonnan». Sr. Carmel preserte gjerne at det ikke ble drevet noe aktiv forkynnelse eller propaganda gjennom ungdomsklubben, men kanskje nettopp derfor ble antall seriøse samtaler med de aktive ungdommer utover kveldene desto mer omfattende og intense.

Etter å ha vært priorinne for ulike kommuniteter i England kom sr. Carmel på nytt til Bodø i 1978 for å bli priorinne. Nå fikk søstre reist sitt eget lille «Mariakloster». (Siden fikk menigheten ny prestegård og ny kirke.) Kontakten med byens religiøse og kulturelle liv ble betraktelig utvidet. Sr. Carmel engasjerte

seg i det pastorale arbeid, ikke bare i Bodø, men også i Lofoten. Hun fremstod som en «tøff» søster. Mer enn én konvertitt er blitt undervist av henne, og følgende kommentar er blitt legendarisk: «Du må ikke tro at katolikkene er bedre enn andre mennesker.»

Fra 1993 til 1995 levde sr. Carmel sammen med de kontemplative dominikanerinner i Lunden kloster i Oslo før hun igjen var tilbake i Bodø. I 1997 flyttet hun tilbake til England og tilbragte først noen år i Ealing (London) før hun kom til Stone.

På hennes eldre dager sviktet korttidshukommelsen mer og mer. Derimot var det ingen ting å si på erindringene fra Bodø-tiden og om så mange personer som hun der var blitt kjent med.

I januar 2010 merket sr. Carmel at livet gikk mot slutten. 18. januar noterte man seg følgende lille utsagn: «*I thank God – I had time to rebel and time to repent. – He knows me – I trust. He is there.*» Hvem? «*God, – God is good.*»

Sr. Carmel ble begravet i Stone fredag 23. april, også med deltagelse fra familien i Irland.

Vi takker Gud for sr. Carmel, lyser fred over hennes minne og ber ham gi henne den evige hvile og la det evige lys skinne for henne.

Msgr. Torbjørn Olsen

Mariaprosesjon 14. august

St. Olav og St. Hallvard menigheter i Oslo arrangerer prosesjon på vigilien for høytidsdagen for Jomfru Marias opptagelse i himmelen **lørdag 14. august**. Prosesjonen starter kl. 16.00 fra St. Hallvard kirke og avsluttes med høytidelig messe i St. Olav domkirke kl 18.00. Velkommen!

In Memoriam

Maria P. Feldhoffer

Født: 12.mars 1937

Død: 19.mars 2010

MARIA BLE FØDT DEN 12. MARS 1937

i Budaørs i Ungarn, dit hennes forfedre hadde utvandret for flere generasjoner siden. Hun var den eldste av fem søsken. Barneskolen hun gikk på var en katolsk privatskole ledet av nonner.

De første årene etter krigen var det stor nød i Ungarn. Sammen med mange andre barn ble Maria ved hjelp av en ungarsk/nederlandsk hjelpeorganisasjon sendt til pleieforeldre i Nederland. Først i 1949, etter at alle familier med tyske røtter var tvunget ut av Ungarn, ble hun gjenforent med sin familie i Schwaben i Sør-Tyskland. Maria fullførte folkeskolen, og i 1951, 14 år gammel, begynte hun som lærling i en tekstilfabrikk, tok fagbrev som syerske og fortsatte å jobbe samme sted.

Selv om familien hadde det ganske trangt i disse etterkrigsårene, fikk vi av Marias skildringer inntrykk av at hun hadde en god oppvekst. Preget av krigs- og etterkrigsårenes opplevelser på den ene side, og på den andre side påvirket av Kirkens ungdomsarbeid, som blomstret opp i den tiden, ble hun inspirert til engasjement i samfunn og kirke.

I 1956 valgte Maria å slutte seg til St. Bonifatius institutt, et misjonsbenediktinsk sekularinstitutt som har sitt sentrum i Detmold i Tyskland. Medlemmene lever etter Benedikts regel, i bønn og arbeid og med de tre evangeliske løfter midt i verden.

Etter to års formingstid i instituttets sentrum og med forskjellige oppgaver, avla Maria de første løfter for et liv viet til Gud. Deretter begynte hun med sin utdannelse til sykepleier i St. Franziskus hospital i Flensburg.

Ennå før hun i 1962 sto med «autorisasjon» i hendene, var biskop Johannes Rùth i Trondheim på vervetokt i Tyskland. Han ville finne noe katolsk personale for å drive et sykehjem på Levanger som skulle bygges sammen med kirken der. Sykehjemmet og kirken ble bygget sammen og var ennå under konstruksjon.

St. Bonifatius institutt sendte tre medlemmer i juni 1962, deriblant Maria Feldhoffer og Hanna Mersch. To hele år tok det ennå før sykehjemmet sto ferdig. I den tiden fikk Maria og Hanna god anledning til å være med på planlegging og utforming av huset, og ikke minst fikk de tid til å finne seg noenlunde til rette i Norge, også i det *kirkelige liv*. Det var jo svært så forskjellig fra det de var vant med i Tyskland!

St. Torfinn kirke og St. Eystein sykehjem ble innviet i september 1964. Starten gikk tregt, det fantes ennå en del skepsis mot «det katolske». Det gjaldt å tilpasse seg forholdene og senere igjen å holde tritt med den rivende utviklingen man fikk i helsesektoren.

Mye av Maria var den praktiske «Marta». Mens hun holdt hjulene i huset i gang, kjørte Hanna ofte sognepresten til sine pastorale besøk i menigheten som omfatter hele Nord-Trøndelag fylke. Men der var et samspill: Mens kirken er stedet for forkynnelse og liturgi, var sykehjemmet konkret diakoni. Den katolske St. Torfinn kirke i Levanger var frem til 1989 (Pavens Norgesbesøk) og 1993 (150-årsmarkering av «Ecclesia catholica in Norvegia restituta») nesten ikke kjent ved sitt navn – for lokalbefolkningen betydde St. Eystein og den katolske kirke det samme. Institusjonen fikk etter hvert et svært godt omdømme. Vi må nok kunne si at Maria hele tiden ga *alt* hun evnet. Og at hun aldri mistet motet i motgangstider. Hennes motto var: «Ta ikke proble-

mene på forskudd. Vær ikke bekymret for morgendagen, for hver dag har nok med sin egen plage» (Mt 6,33).

En fallulykke under en dugnad i kirken i 1990 gjorde at Maria fikk redusert arbeidskraft, og i 1996 ble hun langtidssykmeldt og etterhvert uføretrygdet. Men før dette skjedde hadde hun brukt alle sine ressurser for å opprettholde St. Eystein som sykehjem. Det var en stor sorg for henne at huset i 1993 måtte lukke porten for pasienter på grunn av kommunens sparetiltak. Dog hadde hun da allerede på forhånd sammen med hele personalstaben innledet og startet epoken for St. Eystein som dagsenter (som besto til 2005).

Maria arbeidet i 36 år sammen med Hanna med St. Eystein som virkefelt. Da begge to var blitt pensjonister, brøt de etter hvert opp og skuet mot nye horisonter. I 2003 bosatte de seg fast i Namsos, i et lite hus med stor hage. Allerede i Levanger var Maria kateket og sto for mye av dugnadsarbeidet i menigheten der. Alt dette fortsatte hun nå med i Namsos. Den lille forsamlingen av katolikker i Namsos var glad for tilveksten. Maria var en pådriver for kontakt og samhold. Samtidig holdt hun forbindelsen med Levanger ved like.

Ikke ante vi at sykdom lurte ved døren. Kreftdiagnosen kom uventet i juli i fjor. Etter operasjon og påfølgende behandling var Maria – og også vi – fulle av håp. Men det begynte å svinne på nyåret. Tre uker før hennes bortgang var budskapet klart. Realistisk som Maria alltid var, klarte hun ennå å reise til Tyskland for å si farvel til sin familie og til våre medsøstre i instituttets sentrum og – som hun sa – for å forberede seg til den siste reisen. Hun døde den 19. mars og fant sitt hvilested på instituttets gravlund. Vi takker Maria for det hun var og fremdeles betyr for oss. Vi lyser fred over hennes minne.

St. Bonifatius institutt

Min kirke

en mandag tidlig i februar... etter svineinfluensaen...
 ... åpne døren til dette mørke stille rommet,
 stå alene, ærbødig og være i en slags himmel,
 hvor guddommeligheten bare åpner seg.
 Vite at du er hjemme,
 vaske fingertuppen i den lille koppen med velsignet vann,
 og tegne over seg selv; pannen, ansiktet og brystet,
 dette korset som er malt fast på deg med usynlig maling,
 samtidig tegner du det samme korset i rommet som er guddommelighet.
 Stå, se, lytte og lukte,
 våkne og falle helt til ro.
 Gå innover, så stille du kan, med langsomme skritt,
 hvert skritt dypere inn i rommet, nærmere trappene – trappene opp...
 Finne din plass – den er din, når det er mulig,
 den er trygghet og et sted du kan knele lenge,

uten at føttene henger seg opp i rørene under benkene.
 Knele, be, åpne opp, si:
 Gud, her er jeg, jeg kommer med det jeg har.
 I dag vet jeg ikke hva det er.
 Hvil!
 Hvile, falle inn i den uendeligheten som åpnes inne i meg og rundt meg,
 langt inn, der bare sansene tar i mot det som skjer,
 øynene tar inn vinduene med de små trinnene,
 over korset, alteret og lysene – de store, gode lysene. Gule, røde, oransje flammer.
 Lydene; et knepp et sted, et annet et annet sted,
 De små lysene brenner bønnene som løftes av uanselige røyksøyler.
 Skyggene. Noens skritt, andres skritt,
 lyden av de som kneler.
 Fra dette dypet av sanser og stillhet, reise seg...
 fordi de – brødrene, prestene kommer inn i koret,
 bøyer seg over alteret,

kysser det, messer og ber.
 Ta det inn, la det synke ned mot bunnen.
 Der ved siden av korset sitter broren min,
 Jeg ensner at han fryser.
 Brødrene står på gulvet – to.
 Jeg beveger meg langsomt mot dem,
 Mot varmen de er – ett – med hodene bøyd mot hverandre, over brødet og kalken.
 Det ene, hele de er.
 Ordene jeg endelig skal høre igjen:
 «Dette er Kristi legeme»
 «Dette er Kristi blod»
 I min munn – et øyeblikk jeg alltid ønsker aldri tar slutt.
 Å være ett med de to, et øyeblikks jordisk treenighet.
 I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.
 I alt dette, er jeg hjemme.

Amen

Kristin Holteng

Til alle Roma-entusiaster!

Det er en glede å kunne ønske velkommen til årets tematur med pater Aage Hauken:

Egypt i Roma, byens obelisker – gjensyn med keisertidens praktby.

Turen går fra Oslo lufthavn 1/10 med Norwegian klokken 9.25. Ankomst Roma/Fiumicino kl.12.50.
Retur 8/10 med Norwegian kl. 13.40. Ankomst Gardermoen kl.17.05.

Vi bor på et godt hotell i Romas historiske sentrum, nær Pantheon, Piazza Navona og Campo de' fiori.

Pris per person: i tremannsrom kr. 12 250, i dobbeltrom kr. 13 300.
 (Prisene er basert på min. 22. reisende. Det tas forbehold om uforutsette endringer.)

For flere opplysninger/påmelding,
 kontakt Wenche How på wenchehow@gmail.com eller **99 23 97 69**.

Oppdatering:

Lunden klostrens renoveringsprosjekt

Som tidligere fortalt (jf. Broen nr. 2 og 5 -09), har vi på Lunden satt i gang et renoveringsprosjekt som begynte med at klosterbygningens grunnmurer ble isolert, og drenering lagt langs alle grunnmurene. Arbeidet ble påbegynt i august 2009 og er nå, i mai 2010, nesten avsluttet.

Å UTFØRE GRAVINGSARBEIDENE rundt hele bygningen og erstatte eller legge drenering var en stor utfordring. Alle dreneringsrør måtte tilkobles «systemet» for å få vann bort fra bygningen, med det til følge at hele klosterhaven ble totalt endevendt. Det var en godt bevart hemmelighet at man hadde brukt store mengder groruditt, som i sin tid dannet grunnmuren til gamle Lunden gård, som fyllmasse. Nå under gravingen for å legge drenering, kom alt for en dag. Fantastiske steiner – men hva så? Verdifulle til og med, kunne man tenke, men det er ikke avgjort enda. Vi håper å få solgt så mange av dem at kostnadene for å få transportert dem bort kan betales.

Leire og fyllmasse

På det meste hadde vi så mye som fire gravemaskiner rundt huset, og til tider var det kun kapelldøren som kunne brukes for å komme inn i klosteret. Mens isoleringen av kapellets grunnmurer foregikk, visste vi aldri om vi kunne gjennomføre tidebønnene eller på hvilket tidspunkt lyden av drillen ville overdøve oss.

Arkitektens og entreprenørens største utfordring var leiren – vi har her både kvikkleire og blåleire. Det var leiren som avgjorde hvor mange meter gravemaskinen kunne grave ad gangen, for at det hele ikke skulle rase sammen. Den største delen av fyllmassen var ubrukelig og måtte kjøres bort. Hvor mange tonn fyllmasse som ble gravet ut og

Foto: Lunden kloster

transportert bort – det forekommer oss å være et uendelig tall. Ved siden av gravemaskinen var det her mye skytteltrafikk med lastebiler!

Nå er vi glade at dreneringen og isoleringen er avsluttet, og vi ser dag for dag at anlegget rundt huset begynner å ta form igjen. Vi savner den pene hagen vår med alle blomstene akkurat på denne årstiden, hvor salmen fra Elias Blix uttrykker det vi føler best: «No livnar det i lundar, no lauvast det i li den heile skapning stundar no fram til sumars tid.

Finansiering

Takket være mange snille og givervglade mennesker fra Norge og utlandet, ser det ut til at vi klarer å komme oss finansielt ut av den første fasen av den første delen av renoveringsprosjektet vårt i mer eller mindre pluss minus null – vi håper inderlig det. «Lunden-gallaen», som vi feiret i oktober 2009, bidro også til prosjektet. Vi har dessuten fått støtte fra Tyskland, særlig fra erkebispedømmet Köln, Bonifatiuswerk og Ansgarwerkene. Uten disse sjenerøse bidragene kunne vi ikke ha satt i gang. *Vår takk til hver og en som viste oss sin støtte i denne første fasen.*

Neste trinn

Hva blir så det neste? Det blir nok klosterets tak. Hele skifertaket må legges på nytt, og arkitekten holder på å undersøke hvordan taket, særlig på kapellet, kan isoleres bedre i

Foto: Lunden kloster

henhold til dagens muligheter. Om vi kan få gjennomført denne neste fasen av renoveringsprosjektet, er helt avhenging av hvilke midler vi kommer til å kunne disponere. Vi har hittil fått tre tilsagn fra Tyskland, men det er ikke nok! Vi regner igjen med stor giverglede hos mange flere som ønsker å gjøre en innsats for oss – slik at klosterets bygning og eiendom blir et sikkert sted å være. Klosterets hjørnestein er uansett Jesus Kristus selv! Som det heter i Apostlenes gjerninger: For ved ham er det vi lever, beveger oss og er til (Apg. 17, 26-28).

Igjen, tusen hjertelig takk til alle som har stilt opp, og på forhånd takk til alle som kan tenke seg å gi et bidrag til den neste fasen av klosterets renoveringsprosjekt.

Sr. Anne-Lise og kommuniteten

Støtt renoveringsprosjektet

via sikker nettbetaling på
<https://donasjoner.no/okb/> eller kontakt søstrene.
Mer info på lunden.katolsk.no.

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Klostertanker

Br. Haavar Simon Nilsen OP – er ordens kandidat for dominikanerne

Apostolat: en trefoldig kontaktflate

Jeg sitter i disse dager og ruger på en hovedoppgave som forhåpentligvis skal ende med en kanonisk bachelorgrad. Det er nå fem år siden jeg begynte i dominikanerordenen, og studiene er selvsagt en viktig del av vår tilværelse. Men helt fra den første tiden i novisiatet har vi også blitt introdusert for det som kalles *apostolat*.

Dette er en form for aktivitet rettet mot forskjellige typer omsorgsarbeid; besøkstjeneste hos gamle, hos syke, arbeid med fattige, med prostituerte, med innvandrere... Jeg for min del arbeidet en kveld i uken på en kafé for fattige der vi delte ut kaffe og kaker og snakket med de besøkende. Før jeg begynte i ordenen, hadde jeg aldri engasjert meg i denne typen arbeid. Hvordan skal jeg nå kunne inspirere andre, jeg som tidligere selv ikke var engasjert i slikt? Kanskje fordi vi sammen kan avdekke en dypere virkelighet som blir synlig gjennom møte med disse menneskene?

SIDEN JEG BEGYNTE i ordenen, har jeg jobbet med fattige, med studenter, og de siste to åra har jeg regelmessig besøkt de syke og døende ved et lite sykehus her i Lille i Frankrike. Dette siste apostolatet var ganske skremmende i begynnelsen, med mennesker som lå hjelpeløse, utslitte både fysisk og psykisk, og med mange fortvilede spørsmål som jeg ikke kunne svare på. Hvorfor skal vi utsette oss for noe vi kanskje ikke mestrer så veldig godt?

Hvorfor prøve å gi noe av oss selv når vi bare føler at vi ikke strekker til?

I MATTEUSEVANGELIETS kapittel 25 leser vi om dommen og om hvordan hvert menneske blir stilt til oppgjør framfor tronen (Matteus 25,31-46). Vi leser om hvordan Kristus på en nesten ufattelig enkel måte ramser opp noen grunnleggende dyder for det troende folk, i det han sier: «jeg var naken, og dere kledde meg; jeg var syk, og dere så til meg; jeg var i fengsel, og dere besøkte meg» (v 35). Men her er ingen oppblåst selvtilfredshet å spore hos de som mottar Kristi godord. De undrer seg mer på hvordan, hvor og når de møtte Kristus under sitt jordiske liv.

Vi har en tendens til å tenke at det er vi som kristne som bør yte noe til de som er svakere stilt, at det er vi som skal gi av vårt overskudd. Men om vi mediterer over teksten vi har sitert, forstår vi snart at det handler om mer enn det, og om noe langt viktigere. Det handler om å ha en kontaktflate med den delen av menneskeheten som er svakest stilt – de svakeste, de utsatte, de prøvede – for det er fremfor alt her Kristus kommer oss nær. Hele det Det Gamle Testamentet vitner om Guds omsorg for de uten vern, og salmisten synger om hvordan Gud «berger de fattige som roper om hjelp, de arme som ingen hjelper har» (Salme 72, vers 12). På samme måte viser Kristus sin solidaritet og sitt nærvær hos de svakeste stilte i samfunnet. I Kristus er Guds solidaritet ikke bare nær oss. Den er inkarnert. Og hvis det

er blant de svake, syke og utsatte at Kristus er, ja da er det ikke vi som har noe å gi Kristus. Det er Kristus som har noe å gi oss.

DERFOR ER DET VI SOM MOTTAR, langt mer enn vi evner å gi. Kontaktflaten med de svakere stilte gir oss også kontakt med oss selv, med vår egen svakhet, med våre begrensninger, med det vi opplever som vanskelig. Det er tøft å møte de syke, for vi møter det vi egentlig ikke ønsker å ta i. Det er ikke lett å stå overfor sykdom og død, mislykka liv og nedbrutte mennesker. Men det er her Kristus først og fremst viser seg i menneskeheten, for det var sånn han levde sitt eget liv – i sin svakhet! La oss derfor med glede og forventning oppsøke de som trenger oss. Vel vitende om at det er vi som trenger dem... ■

ST. OLAV

Vi takker!

Per 31. mai er det kommet inn kr 69 097,- til St. Olav, inkludert gaver via skattefradragsordningen.